

TULEVIKU RAJAD

Sisukord: Enam ühistunnet! — V. Tubin. Südame kevad — Aug. Kalvi. Jah ja ei — la. Fr. Tuglas 50-aastane — H. Rajamaa. Fr. Tuglas — noorte kirjanik — E. Konsap. Mälestus kooliajast — Aug. Kalvi. Mälestusi Vene võimu languse ajast — K. E. Sööt. Noorus, kirjandus, omakultuur — A. Raag. „Pühapäevakongresses“ — J. K. Milles peitub õnn? — K. K. Öö hämaras rääkis taat. Väike Miki — A. Bleive. Kas voolujooneline sõiduk on õigus-
tatud — V. Simm. Kantafon — O. Kask. Imetäht Mira — S. M. Meie, õpilaste kohustused Raamatuaastal — K. Kuldkepp. Eesti kooliajakirju (Järg) — V. Valter. Arvustusi. Mõistatuste-nurk. Ringvaade. Toime-
tusele saadetud kirjandus.

Maailmakirjanduse tähtteoseid eesti keelde!

Iga kultuurrahva kohuseks enda vastu on anda oma keeles maailma klassikute parimad teosed.

Rahva kultuuri taseme mõõdupuuks on ka klassiliste teoste tõlgete rohkus.

Alates käesoleva aastaga hakkab Eesti Kirjan-
duse Selts välja andma ilukirjanduse tõlkeseeriat

MAAILMAKIRJANDUS

6 numbrit aastas, ä 200—400 lk.

Esimese (1936. a.) aastakäigu valik:

- A. Puškin: Valik luulet.** Tõlkinud A. Oras, B. Alver, H. Talvik, P. Viiding.
Sisaldab parema osa A. Puškini loomingust: kaunimad lüüri-
lised laulud, olu-
lisema värsromaani „Eugen Onegin“, eepilisi luuletusi (Vaskratsanik jt.)
ja näite draamadest.
- Cervantes: Novellid.** Tõlkinud K. Reitav, või **Voltaire: Kolm jutustust.**
Need teosed kuuluvad maailmakirjanduse põhiaarete hulka ja ilmunisel vist
tunduvad uute puhangutena meie kirjandusturul.
- Molière: Misantroop. Ebahaige.** Tõlkinud A. Oras ja A. Aspel.
Näitekirjanduse suurmeistrilt pakutakse tema kaks tippaavutust, mille tund-
mine on igale haritlasele otse paratamatu.
- L. Tolstoi: Ülestõusmine.** Tõlkinud E. Hiir. (Kaks numbrit.)
Sügav ja haarav inimsaatus kujutamine, mis on andnud põhjust isegi kor-
dudaks filmimiseks ja mis kuulub maailmakirjanduse tusedamate romaanide
hulka.
- E. A. Poe: Gordon Pym.** Tõlkinud Joh. Aavik.
Kuulus seikluste, jube-
duste ja fantastika romaan, viib lugeja kummalisse maa-
ilma, kus on kõik põhjendatud otsekui igapäevases elus, ühtlasi aga võikalt
võõras.
Esimese numbrina ilmub A. Puškini „Valik luulet“; teiste järjekord on
oleb tõlgete valmimisest.

MK 1936. a. tellimistingimused:

Aastakäik 6 numbrit Kr. 18.—. Pool aastakäiku, kolm numbrit Kr. 10.—.

Üksiknumbrid suuruse järgi Kr. 4. — kuni Kr. 5.—.

Aastakäigu hinda võib tasuda: sissemaksuna tellimisel Kr. 2.—, nelja esimese
numbri ilmunisel ä 4 kr.

Esimene number ilmub märtsi teisel poolel, järgmised ühtlaste vaheaegadega.

Eesti Kirjanduse Selts

Suurturg 12, Tartu, telefon 601.

TULEVIKU RAJAD

EESTI KESKKOOLI- JA GÜMNAASIUMINOORSOO AJAKIRI

II aastakäik

28. märtsil 1936

Nr. 8

Enam ühistunnet!

Kooli võrreldakse sageli ühise perega, kus taotellakse suurimaid ja õilsamaid eesmärke — noorte kasvamist ja kasvatamist nende ülesannete edukaks sooritamiseks, milliseid seab aeg igale kodanikule tema isikliku ja kogu rahva häaolu saavutamiseks.

Mitte ainult vajalike teadmiste omandamine — kuigi see omab koolis esmajärgulist tähtsust — ei vii meid neile eesmärkidele, vaid selle kõrval tuleb juba koolipõlves endas kasvatada ja arendada neid omadusi, milliseid nõuab ühiskondlike hüvede taotlemine kõigilt kodanikelt. Neist omadusist mainin siinkohal eriti ühistunnet. Kuulumine ühisesse perekonda, oma kooli ühiskonda ja oma rahvusse kohustab kõigepäält noori kasvatama endis võimast tahet ja tulist indu aidata kaasa oma kodu, oma kooli ja oma rahva huvide ja au kaitseks.

Meie praegusaja kool annab küllalt võimalusi ühistunde arendamiseks eriti noorte isetegevuse kaudu. Iga koolis töötab rida õpilasringe, koolid korraldavad mitmesuguseid ühissettevõtteid: aktusi, pidusid, ekskursioone jne. Peaaegu igas linnas korraldatakse pääle selle veel aegajalt koolidevahelisi spordi- ja laulupäevi, võistlusi jne. Ajakiri „Tuleviku Rajad“ tahab olla ühendavaks sidemeks kogu Eesti keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo vahel. Kõigi nende ürituste eesmärgiks on äratada ja arendada koolinoortes ka ühistunnet ja õhutada neid rõõmsale iseseisvale tööle.

Tundkem, elagem kogu oma olemusega kaasa oma ühissettevõttele; olgem teadlikud selles, et nende edu ja kordaminek on ühtlasi ka meie kõigi isiklik au ja uhkus. Loobugem ükskõiksusest ja loidusest, õppigem tundma suurimat rahuldust ja rõõmu ühisest tööst, selle osadusest ja kordaminekust!

Nii meie arendame endis ühistunnet. Nii meie kasvame oma kalli kodumaa tuleviku vääriliseks kandjaks!

V. Tubin

Süidame kevad

Mu süda kallilt ligi õitsvaid puid
end hoiab nagu armu kuuman hoon.
Lööb avaralt noor veritulvi soon,
kui polekski siin ilman õnnetuid.

All vesi õhetab, kui kannaks kuid
ta lainetuse haljas murrujoon
ning südamen kõeb sama kiirgetoon,
mis õnneminuteilgi ehib neid.

Ma unustan, et sellen ilman muud
veel ongi pääle hõisete ja peo!
Sest kõik siin kasvuhoon kord kannab uut

suurt muretust ning ennast maaga seob —
nii kuidas kasvupäri meeltemuut
sest määrab tõusma igaviku eo.

Jah ja ei

Suudlin sinu tulihuuli —
ei, vaid suveõhtu tuuli.
Kallistin su õrna keha —
ei, vaid õhetavat eha.

Silitin su juukselainet —
ei, vaid merevoogu kainet.
Kandsin süles keha armast —
ei, vaid kuldset viljaparmast.

Kiindusin su sinisilma —
ei, vaid päiksepaisteilma.
Imestin su armu küllast —
ei, vaid suvepäeva üllast.

— la

(Tartu Tütarlastegümnaasiumi ja -keskkooli
häälekandjast „T.T.G.“)

Friedebert Tuglas 50-aastane

Tuglase auks 2. III 1936
„Vanemuises“ korraldatud
pidulikul aktusel ettekantud
kõne mõningate lühendustega.

Fr. Tuglas koolipoisina

Fr. Tuglase 50 a. sünnipäev sai sünnimuseks kogu Eestile. Eesti õppiv noorsugu ei saanud sel puhul jääda passiivseks, vaid üle kogu riigi koguneti aktustele, et austada eesti vormitaidurlikumat kirjanikku.

Fr. Tuglas, endise nimega M i h k e l s o n, sündis u. k. j. 2. märtsil 1886. a. Ahja mõisas Tartumaal. Oma lapsepõlve aastad ta saatis mööda oma vanema venna ja Ahja mõisa moonakate laste seltsis.

Juba varakult sai tulevane kirjanik tunda rändamist, kui ta rahutu isa siirdus paigast teise lühemaks või pikemaks ajaks. Nii lühike peatus Tartu- ja Võrumaa piiril T a m m e kõrtsis, edasi Rõngu kihelkonnas K i r e p i mõisas ja 1901. aastast alates T a r t u s.

Fr. Tuglase kooliaastad algasid Tammel M a a r i t s a venekeelses kihelkonnakoolis, jätkusid U d e r n a ministeeriumikoolis (1897—1901) ja T a r t u 4-klassilises linnakoolis (praegune 15. algkool), millest ta sunniti tollaegsete võimumeeste poolt lahkuma M. V e s k e mälestuseks korraldatud õhtu pärast, ja lühema vaheaja järele H. T r e f f n e r i e r a g ü m n a a s i u m i V klassis (1904—1905).

Viimasega lõppesidki Fr. Tuglase otsesed kooliaastad. 1905. aasta rahutud sündmused haarasid endasse ka noore Tuglase, kes kogu oma noorusliku entusiasmiga andus revolutsioonääri kardetavale ning okkalisele missioonile.

Ta sunniti küll lahkuma koolist ja asuma põranda alla, ometi ta rändas väsimatult maad mööda poliitilise kihutuskõnelejana — kord ulatusid need isegi kaugele Harju- ja Läänemaa pimedamaisse maakolkaisse, kus mõnikord ta koosolekukohaks olid kohaliku külarahva palvemajad —, kuni ta lõpuks

vangistati 1905. a. talvel ja suleti Toompää vanglasse, kust tal õnnestus pääseda mõne aja järele. Sellest momendist pääle algasid Tuglase maapao-aastad, mis kestsid kuni 1917. a. kevadeni.

Neil väliselt lootusetuil maapaoaastail Fr. Tuglas andus rahutuile rändamistele. Enamasti ta peatus Soomes, Helsingis või selle lähedal Oulunkülas, suviti Ahvenamaal, Kõrgessaarel (Suursaarel), 1909—1914 viibis ta viis talve järgemööda Pariisis, matkas Itaalias, Belgias ja Hispaanias. Kuid riskides ülimal määral, ta külastas ka oma vanemaid Tartus, kus kord salaja viibis kogu suve (1908).

Pärast kodumaale asumist (1917) on Fr. Tuglas püsivalt asunud Tartus, mis on nii siis olnud ta armastatud kodulinnaks juba 35 aastat.

Kuid neil rahulikumailgi aastail Fr. Tuglas on ette võtnud lähemaid või kestvamaid välismaa-matku Skandinaaviasse, Kesk-Euroopasse, Põhja-Aafrikasse ja mujale.

Käesoleval aastal (1936) meie austatav juubilar pühitseb veel teist tähtpäeva: 35-aastase kirjandusliku tegevuse juubelit. Nimelt ilmus Fr. Tuglase sulest 1901 lastejutuke „Siil“, mis on maetud „Lastelehe“ 1901. aastakäigusse. Nii algas tänavuse juubilari kirjanduslik loomistegevus haruldaselt varakult. Samal ajajärgul, kui valmis ja ilmus „Siil“, Tuglas kirjutas palju, tihti ööd läbi, ometi siis kirjutatud teoseist ja visandeist on ilmunud vaid paar-kolm katkendit „Liivakellas“ ja hiljem ka iseseisvalt („Hunt“).

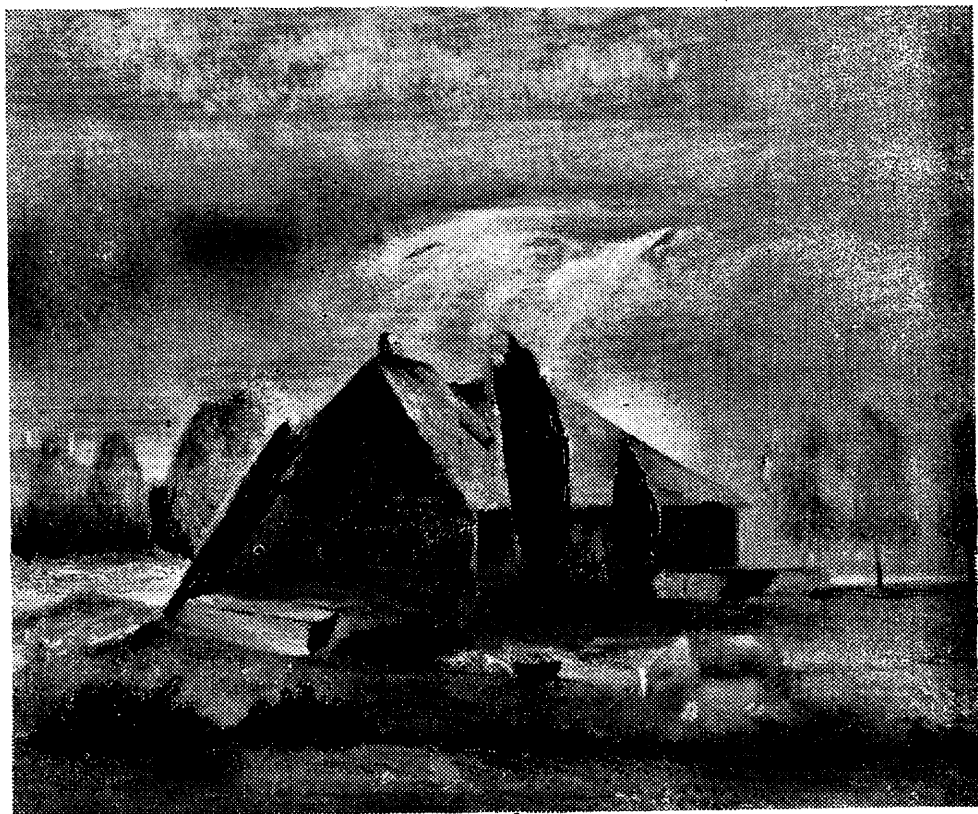
Esimese eriraamatuna ilmus Fr. Tuglasel „Hingemaa“ (1906), milles kajastub 1905. a. sündmusi ja kirjaniku oma elamusi ta kihutusreisidelt ja vanglapäevilt. Enne maapakku siirdumist valmis tal „Jumala saar“ (1905).

Kui Tuglase looming kuni 1906. aastani kandis rohkem visandlikku iseloomu, siis alates maapao-aastatega algab Tuglase loomingus kunstilise küpsemise ajajärk. Soome loodus, eriti saarestikkudes, avaldas temasse sügavat mõju. Ka mitmed nimekad välismaised stiilimeistrid nagu Fr. Nietzsche, O. Wilde ja J. P. Jacobsen on andnud talle kestva eeskuju kirjandusliku stiili arendamiseks. See teadlik stiili kultiveerimine on kestnud kuni Fr. Tuglase viimase ilukirjandusliku teoseni („Õhtu taevas“, „Felix Ormusson“, „Saatus“, „Raskuse vaim“, „Hingede rändamine“).

Pääle puhtilukirjandusliku loomingu peab ka samakõrgesti hinnatuna mainima Fr. Tuglase kriitilist loomingut. Sellel alal on Tuglas sammunud vääratamatu autoriteedina juba aastakümneid. Siin mainiksin esijoones põhjalikku monograafiat „Juhana Liiv“ (1928) ja „Eesti Kirjameeste Selts“:

Need teosed on suureks ning kustumatuks auks Eesti raamatule. Edasi väärub mainimist annete kaupa ilmuv „Kriitika“, millest on seni ilmunud 5 annet.

Nende ridade kirjutamisel ongi veel otsustamata küsimus: kumb on kaalukam, kas Tuglase ilukirjanduslik või kriitiline looming. Selle otsustamine

F. Tuglase sünnimaja Ahjal

J. Püttsepa maal

jäägu tulevastele põlvedele. Ühes asjas on juba nüüd kõik ühel arvamisel: Tuglase teened on kõrgele ja kaugele ulatuvad nii ilukirjanduslikul kui ka kriitilisel alal. Ja õnneks seisab Tuglas alles oma maise matka poolel teel. Sellest rõõmsatena soovime talle tema teoste innukate lugejatena veel palju loomisrikkaid aastaid Eesti auks ja õnneks!

Kaunis on elu, kaunis on inime! Kaunid on nooruse õhkuvad uned, ahked mehe mehised mõtted, magusad rauga mälestused.

Kaunis on elu kaunina elatuna!

Friedebert Tuglas

Fr. Tuglas - noorte kirjanikuna

Fr. Tuglase 50. a. sünnipäeva aktusel
2. III 1936 „Vanemuises“ peetud kõne.

Ei tahaks tänase päeva tähtsust enam rõhutada, aga tahaksin küll rõhutada seda mõtet, mis meid, noori, siia nii suurel hulgal kokku on toonud. Seda mõtet ei peaks olema raske mõista. See on meie tänu- ja lugupidamise avaldus oma kirjanikule ja oma hingesugulasele.

Me oleme uue aja noored, me aja vaim on teine, vahest meie tahtmisedki on teised, kuid meie alateadvuses on siiski säilinud see joon, mis on omane kõigile noorile. See on tung salapärase, senitundmatu, erakorralise järele. Sama noorusvaimu tung kajastub meie tänase juubilari arvukais tõiski — see, mis on omane meilegi. Kui palju kordi oleme meiegi käinud oma fantaasia värvilisel muinasjutumail! Me satume sinna otse tahtmatult, sest meile ei jätku reaalsest, olemasolevast maailmast. Kas ei ole meie põhjamaa looduski ilus? Kas ei ole ilusad need avarad lumelagendikud, need metsad, mäed ja orud? On! — Aga ometi me ei rahuldu nendega, sest oleme neid juba näinud. Me tahaksime sinna kuhugi troopikavöösse, lõunamaale, kus on seedripuumetsi, palme ja õlipuid! Tahaksime sinna, kus suured lained ookeanilt tulles purunevad kohisedes vastu rannakaljused! Läheksime kas või džunglisse, et kuulata neid müstilisi džunglihääli, mis sääl pidavat kostuma õhtu tulekul! Külastaksime metslaste laagrit, et näha, kas nende eluviisid on tõesti nii metsikud ja kummalised, nagu on räägitud raamatuis. Me tahaksime aina uut ja erakorralist.

Keda meist ei ole kord vallanud piiritu rännuiha? Või ma küsiksin parem: kes meist on veel praegugi vaba sellest nakatavast tõvest? Kes meist praegugi ei tahaks matkata võõrail mail, kus maailm hoopis teisevärvilisem ja uuem, kus inimesedki erinevad temperamendilt ja kommetelt?! — Me kõik tahaksime. Läheksime vastu kõigele sellele, mis on nii veetlevalt uus. Ja reaalelu-raskusi — neid nagu ei olekski meie jaoks, nii kergesti-võidetavad nad paistavad.

See on selge näide sellest, et me ei lepi olemasolevaga. Me tahame, et meie muljete- ja elamustefilm järjest vahelduks. Aga igapäevane reaalelu ei suuda meile seda pakkuda. Meil enamuses puuduvad ka matkamise võimalused. Jääb siis üks võimalus: me kombineerime ise endile mõttes maailmad, sündmustikud, seiklused, stseenid ja dialoogid — me fantaseerime. Tung näha uut ja salapärast leiab rakenduse sel teel. On veel teinegi tee, ja see on kirjanduse lugemine. Meie kõik oleme käinud tänase juubilari fantastilises „Maailma lõpus“, kus on võrratult palju uut kõigile meelte, iseäranis

E. Mõrd

Vaikne kevad

nägemismeelele. Oleme lugenud juubilarite teisigi teoseid — ja tunnustagem avameelselt: neis on olnud nii palju uusi muljeid ja mõtete variatsioone, et me pole neid tihti ühekordse lugemise järele suutnud kinni püüda. Ka teiskordset lugemisel pole tühjunud ülekuhjatud varasalved.

Need muljeterohked maailmad tunneteküllaste tegelastega on andnud hoogu meie endi mõtteilegi. Siis on tihti löönud kohisema meiegi mõtete rapsoodilised kosed, on puhkenud pungadest suured inspiratsiooni lilled ja sündinud meie põgenemised olevast maailmast ettekujutatavasse. Kahju, et meie oma kohmaka väljendusviisi pärast ei suuda avaldada neid õrnhapraid tunnete- ja mõtetevariante. Aga neile unistustele, mis meile nii ligidased, ei tahaks ju keegi halba vormi anda. Ja nii on jäänudki need noorusunistuste hüppekaared suuremalt osalt meile endile.

Suur on aga meie imestus ja lugupidamine tänasele juubilarile, kellel on õnnestunud nii meisterlikult nendele mõtetele ja tunnetele kujundamine. Ta on seda teinud niivõrd meisterlikult, et tema sõnades, tema luules kuulduv tõeline saatemuusika müstilisile ja salapäralisile sündmusile. Sõnad on valitud nii, et nad juba oma kõlaga suudavad tõlgitseda elamusi, arvestamata sõna tähendust, mis on viimisteldult täpne. Ja kui toredad on need võrdlused, hüperboolid, gradatsioonid, antiteesid, retoorilised küsimused ja hüüded! Need kõik on väärt mällu jätmiseks, sest nad on kui väärtuslikud mosaiigid.

Meile, noorile, meeldib, et need julged fantaasiakaared on saanud selle vormi läbi eluõiguse. See näitab, et meiegi unistused on sisult väärtuslikud ja mitte ainult hukkamõistetavad. Ütlen siinkohal avameelselt, et me sageli tüdineme sirgel teel käivaist mõttejoonist. Need võivad teha inimese robotiks, masinimiseks, kes loodab üldmaksvate vormelite abil leida kõige põhjuslikkust ja kes ka nende vormelite abil püüab teist inimest mõista. Meil tekib protestivaim selle liiga mõistusliku, liiga piiratud mõtlemise vastu — ja ühes sellega vastupanematu kiusatus ära hüpata sellelt sirgelt teelt ja joosta kellegi kontrollimata oma mõtete salapäraseile ja ilusaile teile, kus võime olla täiesti vabad.

Ma ei tahtnud öelda, et see protestivaim oleks meie juures valitsevaks teguriks. Sugugi mitte. Me tunnustame täie austusega senileitud tõesid ja opereerime nendega.

Aga kui meid leitakse me oma avastatud maailmast, siis on ka see normaalne nähtus, mis on välja kasvanud nooruse loomulikest impulsiest!! See ometi ei eelda, et võõrduksime kainelt mõtlemast. Otse vastupidi: ta loob eeldusi kaineks iseseisvaks mõtlemiseks.

Ka siinkohal on meie elavaks eeskujuks tänane juubilar, kes on ühel ajal fantaasiarikas kirjanik ja suure intellektiga kriitik. Tema isik eeskujuna dikteerib meile selgesti: noored, ärge häbenege olemast noored, ärge kippuge enneaegselt vanadeks!

Häämeel on säärast meest oma rahvusse kuuluvaks lugeda! Häämeel on meil noortel, et juubilaril poolt on eluõigus antud ka neile mõtteile, mis pole otseselt seotud igapäevaste leivamuredega. Ka need mõtted, noorusmõtted, on väärtuslikud, sest nad arendavad meis kunstimeelt ja annavad suurel määral alust ja julgust ka uutele reaalelu mõtteile.

Lugupeetav juubilar! Tartu koolinoorsoo nimel on mul häämeel Teile edasi anda otsekohesem tänu Teie senise tegevuse eest! Me usume, et aastad pole Teis suutnud lämmatada noorust ja et aastad ei suuda seda teha ka tulevikus! Me teame, et Teie ei ole veel oma viimaseid sõnu ega mõtteid väljendanud. Aga selleks tööks soovime Teile tervist ja jõudu!

Aug. Kalvi

Mälestus kooliajast

**Sain tagasi endise õnne
sel õhtul, kui ükski jäin.
Õõ kandis hinge mu kõnne,
rõõm helises püstipäi.**

**Mu meeltesse kadunud valu
veel kilgendas möödunud east;
kuis lippasin jooksujalu
üks minagi teiste seast.**

**Kuis igatsus ilusa järgi
viis ühte me kohevil meeled
ja südame tarkuse märgi
lõid sõnade salajad keeled.**

**Siis kõneldi Cicerost palju
ja maadest, mis Alpide taga. . .
kuis üks oli kindel kui kalju
ja teine kõik eluaeg jagas. . .**

**Siis näidati Kolgata mäge,
kus Tõde kord tõmmati risti
ning mehelt, kel jumala väge,
kuub võeti ja lintideks kisti.**

**Nii kõigisse ühiselt voolas
see muistsete saagade valgus
ja selles, kes koguma hoolas,
siis ärkaski jumala algus.**

**Arm ühine kokku meid köitis,
tõen liitusid õppar ja õppur.
Nüüd veelgi uidaks kui õiti
hing, otsiden kadunud sõpru!**

Kui maa pääl on olemas miski, mida peame imetelema, siis on see inimene, kelle väikesed loomulikud anded Jumala tarkusest õnnistati, kuna nende omanik need ausalt, truult ja virgalt välja kujundas.

Arnold

Meie, õpilaste kohustused Raamatuaastal

Raamatuaasta on jõudnud lõpule. Oleme seni korduvalt kuulnud ja lugenud kirjanduse tähtsusest kultuuri arendamisel. Oleme jõudnud selgusele, et teadus, kunst ja kirjandus on need õiged relvad, mis suudavad kaitsta meie kodumaad. Kus jõud ei aita, aitab nõu! Väike riik võib püsida elujõulisena ainult kõrge haridusliku taseme juures.

Missugused on õpilaste kohustused raamatu, eriti eesti raamatu vastu raamatuaasta puhul ja ka edaspidi?

Me teame, et raamatuaastal tehakse propagandat raamatu perekonda viimiseks, eraraamatukogude asutamiseks. Ma arvan, just meie, õpilased, peaksime olema siin suurema töö tegijad! Oleme ju tulnud koolidesse igalt poolt kogu riigist: igast linnast, alevist ja külast on õpilasi gümnaasiumides ja keskkoolides. Minnes õppevaheaegadel kodudesse, peaksime olema küll kõige suutelisemad selgitama, eeskätt endi vanemaile ja siis naabreile, raamatu tähtsust meie rahva hääkäekäiguks ja raamatuaasta otstarvet praegu. Ka endile peaksime vanemate kaasabiga soetama väikesi raamatukogusid väärtuslike teostega.

Endi raamatukogudele peame aluse panema kõigepäält olemas olevate raamatute korraldamisega. Igas perekonnas on teatav hulk raamatuid, alates piiblist ja lõpetades tähtraamatuga; need on aga harilikult nii laokil, et otsimise puhul neid ei olegi! Lõpuks on ka ajalehesaba-dest väljalõigatud romaanidel oma väärtus.

Meie puutume igapäev kokku raamatukogudega koolis ja mujal. Peaksime kõik enam-vähem tundma raamatukogudes olevate teoste jaotamise, liigitamise, nummerdamise, kataloogide jne. süsteemi ja korda. Need teadmised võivad väga kasulikud olla eraraamatukogude asutamisel, eriti maal. Ka raamatute köitmisel võime tihti nõu ja jõuga abiks olla.

Tähtis töö on teha eriti gümnaasiumide vanemate klasside õpilastel. Võime kaasa aidata sellega, et aitame valida asutatavatesse raamatukogudesse teoseid. Oleme kooliajal kindlasti tutvunud väga suure osa eesti algupärase kirjandusega ja tähtsamate maailmakirjanduse toodetega. Need teadmised on vahest kõige olulisema tähtsusega, sest alati sünnitab raskusi teoste valimine. Vastsed kogud aga peavad täituma väärtusliku materjaliga.

Nii näeme, et ka õpilastel on omad kohustused kirjanduse levitamisel. Ja ma arvan, kui suudame täita needki väikesed ülesanded raamatuaasta puhul ja edaspidi ja kui seda teevad ka kõik tõsised eesti kultuurinimesed, siis võime julged olla, et meie rahvas sammub vastu tulevikule, kus õitseb kirjandus, kunst ja teadus.

Mälestusi

Vene monarhistliku võimu languse ajast

„Tuleviku Radadele“ kirjutanud K. E. Söö t

Kui Maailmasõja ajal mõneaastase võitlemise järele sõjaväe lahingurindel käärimine tekkis, kaotas monarhistlik valitsuserežiim oma jalgealuse ja rindetaguste võimumeeste hulgast kadus silmapiirilt üks ülemus teise järele, et mitte korratult levivale punasele elemendile jalgu jääda. Eestis tuli selline nähe ilmsiks eriti 1917. aasta suve- ja sügisekuudel. Kuid nii mõnelgi endisel ülemusel kiheles veres veel viimasel silmapilgul näidata, kui toores ja vägivaldne tema võib olla.

Vastavalt harukordsetele nõuetele olid tol ajal Tartus mõnesugused ühiskondlikud organisatsioonid ellu kutsutud, nagu näit. Punase Risti Komitee Eesti Osakond, Põhja-Balti Komitee, hiljem Eesti Seltside ja ühingute Liit jt.

Nende kolme mainitud organisatsiooni kantselei- ja kooskäimiskohaks olid Eesti Naisseltsi ruumid, mis asetsesid kõigile kergesti kättesaadavas kohas, raekoja ligemas läheduses.

Et ma Punase Risti Komitee kirjafoimetaja ja üks Põhja-Balti Komitee laekureid olin, kellel tol ajal rohkem vaba aega oli kui teistel, siis võtsin ma enda pääle iga päev töötundide ajal kohal viibida. Kantseleis tegutsesid meil mitmed palgalised jõud, muude seas ka kirjanik Otto Grossschmidt.

Grossschmidtiga olin ma tihtilugu sedastanud, kuidas tõsivenelastel võim käest libiseb, kuidas nad aga seda rohkem rumaluhked ja upsakad on kokku puutudes eestlastega. Avaldasime isekeski arvamist, et mitte üleliigne ei oleks mõnelegi venelasele seda parajal ajal meelde tuletada.

Nagu ülal tähendatud, viibisin ma iga päev pea kogu töötundide vältel komitee kantseleiruumes. Ent ühel päeval puudusin ma siiski, ja nimelt veel ennelõunastel tundidel, mil sääl tihtilugu sõjapõgenejatega tegemist oli.

Ilmusin lõpuks komitee kantseleisse. Sääl kuulsin esimese üllatava uudisena, et Grossschmidt viidud püssimeeste vahel ära. Komisjoni käsul. Keegi vene daam käinud kantseleis tühja-tähja teateid pärimas. Uhke ja upsakas, ülalt alla vaadates, teinud ta eestlaste kohta mingisuguse märkuse. Kuid Grossschmidt reageerinud selle pääle omalt poolt tähendusega, et daami märkus meie kohta mittepaslik ja haavav on.

Enne kui Grossschmidt saanud oma mõtteavalduse vaevu lõpetada, satunud daam karkima õpetuse-andmise ähvardusega, mis talle ligemal silmapilgul võida osaks saada.

Poole tunni möödudes ilmunudki P.-Balti Komitee ruumidesse kaks soldatit ja viinud Grossschmidt ära — komendandi käsul.

Nüüd tekkis muidugi küsimus, kuidas Grossschmidt pöörduda. Ei see olnud kerge asi.

Komitee esimees Jaan Tõnisson, kes ala liikuv ja abivalmis oli, tõttas jalamaid komandandi jutule. Kuid tema käik jäi tagajärjetuks. Siiski oli niivõrd selgunud, et tuleb Grossschmidt enesest palvega pöörduda komandandi poole. See koostati muidugi komitee kantseleis komitee juhatuse näpunäiteil.

Palvekirjas kriipsutati eriti seda alla, et Grossschmidt on kõigiti riigistav kodanik, isegi patrioot, sest Maailmasõja algul on ta oma poja vabatahtlikult sõtta saatnud. Noormees oli säälnud oma vahvusega ülemuse tähelepanu äratanud, oli ka vahepääl ohvitserikooli kursuse lõpetanud ja siis jälle lahinguliinile siirdunud. Ettevaatlikult juhiti komandandi tähelepanu ka sellele, et P.-Balti Komitees ettetulnud vahejuhtumust tuleb arvestada kui mõlemapoolse äreva meeoleolu nähtu.

Sellesisulise palvekirja esitas vangistatud Grossschmidt komandandile, kes viimasel võimalusel, mil tal endal tuli jalge all oli, tahtis veel oma võimu paista lasta.

See palvekiri aitas. Kuid tõepoolest päästis Grossschmidt — võib-olla väga valjust, verisest karistusest — tema poja vahvus ja mehisus sõjaväljal.

Oleksin mina sel ajal kohal viibinud, kui tige vene daam komitee kantseleis eestlaste kohta solvavaid sõnu loopis, siis ei oleks minagi vaikida suutnud. Kuid karistusest ei oleks ma kindlasti mitte pääsnud, — sest minul kui poissmehel ei olnud mingit poega, kelle vahvus oleks kedagi imponeerida suutnud.

Kuid mind kaitses kellegi Nägematu käsi. Võib-olla nimetatakse seda Saatuseks, võib-olla Juhuseks. Ent inimene, kes on mitmeid aastakümneid eluteed käinud, on seda Kätt tunda saanud ja tunnustama pidanud nii mõnigi kord.

Arno Raag

Noorus, kirjandus, omakultuur

Iga hää kirjandusliku toote ülesanne on pakkuda lugejale kunstilist elamust — oma sügavusega panna liikuma lugeja sisemaailma ning haarata seda. Mida vastuvõtlikum on hing, seda sügavamaks kujunevad elamused. Sellepärast on oluline, et just nooruses, kus hing vastuvõtlikum, häid teoseid palju loetaks, püüdes tungida nendesse elupõimikutesse, mida autori loov vaim on kunstitooteks valanud enese ümbruse kajastusena. Pole ju ükski kunst, eriti aga kirjandus muud kui elu vastupeegeldus, vaadeldud läbi kunstniku kunstilise prisma.

Kuid ärgem ratsutagem läbi teoste, ärgem liikugem ainult üle nende latvade! Tungigem ka nende tüvede juurde. Jah, isegi nende juurtesse. Püüdkem sisse elada sellesse olustikku, mida pakub teos, püüdkem tunda eneste hingest teose kangelaste hinge värinaid, nende rõõme ja muresid, sest teadkem: see, mida meie teosest tajume, on tükk kunstiks tihendatud elavat elu, mida kunstniku silm on hoopis ulatuslikumalt tabanud ja sügavamalt näinud, kui meie seda igapäev enese ümber tähele paneme.

Hääs teoses juba üksainus päätükk võib esitada meile rea probleeme ning neid lahendada, kõnelemata tervest teosest. Ja kui me süvenenult loeme, siis leiame, et mõnigi töö, mis esimesel hetkel paistis olevat igav või väheütlev, peidab eneses nii palju tõelist elu ning ilu. Selline lugemine pole ainult lihtne ajaviitmine, vaid see pakub meeldejäävaid elamusi. Iga meeldejääv elamus rikastab meie sisemaailma.

Eesti iseloomule on omased tugevad vaimsed huvid, mida näitab meie kirjasõna 400-aastane auväärt minevik. Läbi mitmesuguste raskuste on eesti kirjasõna jätkanud oma võidukäiku ning meid teinud orirahvast kuningrahvaks. Tahaksin loota, et nüüd vaba Eesti avarates oludes võrsuv noorus neid rohkeid võimalusi oskab väärikalt kasutada ning enese sisemaailma rikastada väärtuslike elamustega, et saada tubliks omakultuuri loojaks. Omakultuuri loomine tähendab Eesti rahvuslikku igavest elu.

Tartus, 12. II. 36.

J. K.

„Pühapäeva-kongressest“

Tahan jutustada midagi meie koolidele eriti viimasel ajal nii omaseks ja iseloomuliseks saanud ning traditsiooniliseks kujunenud pühapäevaseist „kongressest“. Tahan jutustada just oma kogemust sel alal. Koolielus etendavad need „kongressid“ tähtsat osa, nagu umbes meie riigielus riigikogu. „Kongressi“ liikmed on määratavad, kuid nii mõnigi on endale alalise liikmekaardi välja teeninud. Liikmeksmääramisel me muidugi võlgname erilist tänu oma lugupeetavale härra inspektorile.

Mina muidugi külastan neid „kongresse“ harva — nii umbes 3—4 korda kuus. Mulle meenub lugu, kuis ma tänavu esimest korda ühel õndsapäeval oma sammud kooli poole seadsin — „kongressile“. Teel mõtisklesin seeütle, et kodunt nii kergesti välja pääsesin. Ema oli väga imestunud, kui ma hommikul kella kümne paiku voodist üles ajasin. Ma aga kohe ütlesin: „Kuule, ema, ära imestu midagi, et nii vara tõusen, täna pean kooli minema.“ — „Mis sinna?“ küsis ta. „Kas sa siis ei tea, et täna sääl kooli parimate ning ärksai-

mate tegelaste kongress on, mis vististi arvatavasti peaaegu kindlasti jätkub ka järgmisil pühapäevil. Isegi üks õpetaja tuleb," vastasin. Ema oli sellega rahul ning nii pääsesingi kodunt tulema. Eks ole, et julge päähakkamine on pool võitu.

Kooli väravast astun sisse kirikukellade helina saatel, inimesed ruttavad kirikusse, mina aga pean minema „tööle". Ei tea, mis inglased küll selle kohta ütleksid.*

Koridor oli poisse peaaegu täis kogunenud. Kõik enam-vähem vanad tuttavad näod, poisid eelmisist istungjärgest. Viskan kõigile „viie" pihku, oleme ju kõik kaasvõitlejad ühel ja samal „viinamäel".

Issanda Viinamäel.

Küsin ka mõne käest, et mis hää eest neid siia kutsutud. Üks ütleb, et polevat saanud kord õpetaja küsimusele vastata, sest suu olnud parajasti leiba täis; teine teinud jälle tunnis pingi all „jaanituld", kuid suits olla meelitanud ka õpetajat seda vaatama; kolmas aga olevat tahtnud rekordi püstitada ühel alal, nimelt hilinemises, aga et üldse sport ja muidugi siis ka rekordsport meie pedagoogidele vähe meeldib, siis olevat teda palutud siia ilmuda, kuid seekord hilinemiseta; neljas jälle oli tahtnud õpetaja lauale „saapakauplust" asutada, toimetades „saladuse katte all" ühe kaasõpilase jalast tõmmatud vana kinga õpetaja lauale; üks poiss aga olevat esmaspäeval pühapäevase väsimuse tõttu jäänud tunni ajal magama, no ega sellest midagi olnud, aga siis hakanud norskama ja õpetaja olevat teda siis näinud; keegi jälle õpetajate argoos öelduna: olevat armastanud tunnis palju „jameleda"¹ jne. Enda kohta pean ütleva, et see-

¹ Õige vorm: jamelda.

kord tulin siia seepärast, et olin unustanud kaitseväelase truudustöötuse lõpposa: „... kindlasti pidada kaitseväe distsipliini, meeles pidades, et vastasel korral see a d u s mind raskesti karistab.”

Kuid siis avanes uks ja sisse astus üks ohvitserimundris noorhärä. Lõin end välkkiirelt sirgeks „kui tikk”, olin valvel või nagu öeldakse „smirna”. Niisiis läksime sõjamehe juhatusel ühte klassi. Miskipärast — ilma valimata — asus ta istungit juhatama. Kõigepeält toimus loendus. Mõnigi liige oli hääks arvanud mitte ilmuda, millist sündmust kviteeriti nende nimede taha risti asetamisega.

Äkki tunnen,
et mu kõrvaga
poleks nagu
midagi korras ...

Kuid nüüd lõhkes pomm. Esimees teatab, et „kongressi” liikmed peavad tööle hakkama ja ei tohi sõnagi rääkida, kuid rääkimise puhul ta olevat sunnitud vastava liikme kauemaks kongressile jätma.

Nii möödubki pool tundi surmvaikus. Vaatlen oma kaasvõitlejaid. Üks vahib lakke ja püüab vististi mõttes kärbseid; teine närib sõrmeküüsi; keegi lahendab ristsõnademõistatust; tema naaber aga näib laua alt lugevat mõnd põnevat romaani, tema näost võib lugeda põnevust, seda juba tema lahtiunustatud suust; minu ees istuv poiss aga on rahulikult magama jäänud; tema naaber sööb aga isuga leiba, mis minugi suu paneb tõsiselt vett jooksuma, sest mõtlen, et ei tea — kunas mina kord koju lõunale saan; keegi „imelik” poiss esipingil aga näib isegi õppivat. Esimees vaatab aga aina vihase näoga ja kullipilguga ringi.

Vaikus muutub juba väljakannatamatuks. Võtan kuuesilust

nööpnõela ja torkan enda ees magavat poissi. See ärkab ja aevastab korra, kuid ei saa vist veel midagi aru. Torkan veel kord. Nüüd alles ta vahib vihase näoga taha. Teen sõbralikku juttu, et kuule mispärast sina ka siin, kuid nüüd meenub mulle isegi, et tema ju oligi see, kes tahtis püstitada hilinemisrekordi. Kuid nüüd järsku nagu plahvatab granaat, esimees näitab näpuga minule ja hüüab: „Teie säääl räägite.“ Hüppan „kui tikk“ jälle püsti. „Tund aega saate otsa, võite istuda,“ jätkab ta. Mul hakkab nüüd tõesti kahju oma vaesest kõhust. Kuid mõtlen, kui vaikida, siis parem juba magada ja püüan jäljendada mu ees uuesti magama jäänud naabrit.

Äkki tunnen, et mu kõrvaga poleks nagu midagi korras: keegi justkui sikutaks temast. Ärkan — olin tõesti magama jäänud. Teised poisid nagu näha olid juba lahkunud. Mu ees seisab esimees ja kargib: „Või teie olete siia magama tulnud, küll ma näen, ja teie ka.“ Ta näitab sõrmega mu ees olevale poisile. „No selle eest te saate nüüd veel mõni hää pühapäev siin käia ja küll näete, ülespidamisest võetakse teil ka maha. Nüüd võite minna, sest ma ei taha end rohkem siin kinni pidada,“ jätkab ta. Nii oligi selle „kongressi“ lõpp. „Vajusin“ nii kiiresti minema, kui jalad võtsid, ei löönud enam „smirna“ ega midagi, südames aga rõõm, et pääsesin veel nii kerge nahaga. Nägemiseni järgmisel „kongressil“!

K. K.

Milles peitub õnn?

Õnnest on kõikidel aegadel räägitud ja kirjutatud lõpmata palju. Iga inimene omalt poolt teeb kõik, et omandada õnne, aga vaatamata suurtele jõupingutustele on maailmas ometi väga vähe tõsiselt õnnelikke inimesi. Kirjutades seda tööd, mõtlesin palju õnnest ja püüdsin ka teiste arvamusi tema üle teada saada, aga minu ega ka teiste arutluste tulemused ei suutnud rahuldada mind.

Kõik inimesed omavad tungi jõuda elus mingisugusele tundmatule eesmärgile. Tahe seda eesmärki saavutada dikteerib meile meie teotsemisi kogu elu kestel ja meie karakterist ja kasvatusel oleneb, kas otsime oma eesmärki ja õnne igasugustest madalustest või kõrgetest eluideaalidest. Enamasti kõik inimesed algavad seda otsimist vale suunas. Nad laskuvad kõigepäält madalustesse ja püüavad oma õnne saavutada rahuldades enda alamaid soove. Nad püstitavad endile mitmesuguseid harilikkuude inimeste arvates päris mõistlikke ja keni eesmärke, kulutavad nende saavutamiseks palju energiat.

Sageli on nad sunnitud oma teel purustama kaasinimeste õnne ja kutsuvad oma hoolimatu ning egoistliku tegevusega esile nende pisaraid ja needmisi. Mõnikord nõuab asja edu isegi mõrtsukatöid. Lõpuks on eesmärk saavutatud — aga loodetava õnne asemel tabab inimesi ikkagi pettumus.

Suuremalt osalt on inimesed alati olnud materialistid, kes tegelikult tunnustavad ainult keha olemasolu ja sellepärast püüavad leida õnne tema soove rahuldades. Alles paljude kibedate pettumuste järele saab inimene aru, et tal on veel teine mina, kes end sugugi rahuldatuna ei tunne, kui kehal kõht täis või kui ta uhkeid rõivaid kannab ning toredas majas elab. Teine mina nõuab inimestelt samasuurt hoolt nagu kehagi. Tema rahuldamine näib isegi raskem, sest tema nõuded käivad suuremalt osalt keha omadele risti vastu ja nende täitmine sunnib hellitatud keha rängalt kannatama. Aga ometi just selle teise mina rahulolemine ongi õnn. Mida rohkem on inimene rahuldanud keha, seda enam tunneb ta hiljem rahulolematust. Meie ei tea, mis on õnn, ja ka hingelise rahu juures jääb püsima see saladuslik tung tundmatule eesmärgile, aga meie ei tunne enam nii suuri hingepiinu nagu varem. Seda muutust võime võrrelda inimestega, kes metsa eksinult lootusetu hirmuga kõnnivad tundmatuid teeradu. Aga eks muutu nende meeoleolu rõõmsaks, kui nad leiavad tuttava teeraja, millest nad kindlasti teavad, et see viib neid koju. Nii siis meie ei pruugi karta, et kaotame õnne leides huvi elamiseks.

Suur hulk inimesi ütlevad: „Minu õnn on rikkus.“ Rikkus annab neile võimu teiste üle ja võimaldab kõikide kehaliste soovide täitmist. Kuid rikkus on juba vanast ajast tarkade meeste poolt tunnustatud ennem õnnetuseks kui õnneks. Budha põgenes rikkast vürstlõssist ja sai õnnelikuks lihtsa kerjusemungana. Kristus ütles rikkale noormehele, kes kõik kõibelised käsud oli pidanud: „Kui sa tahad täiesti õnnelik olla, siis mine ja müü kõik, mis sul on, ja anna vaestele.“ Ja kui kurvastatud noormees oma suurest rikkusest loobuda ei suutnud, siis pöördus Kristus oma õpilaste poole: „Ennem läheb kaamel nõelasilmast läbi, kui rikas pääseb taevariiki.“ Assisi Fransiscus lahkus alasti oma jõuka isa majast ja sai lõpuks õnnelikumaks inimeseks, keda ajalugu üldse tunneb, kuigi tal polnud mingit isiklikku varandust. Nii võiks tuua väga palju näiteid isegi praegusest ajast, kus vaesed, haiged ja mahajäetud vanad inimesed on palju õnnelikumad kui nii mõnigi uhkes palees elav kõikidest kadestatav rahamees.

Mina isiklikult unistan sageli rikkusest. Kuigi ma ei looda temas õnne leida, ometi võimaldaks ta mul kohata uusi inimesi, kuulda uusi mõtteid ja näha laia maailma.

On palju inimesi, kes loodavad leida õnne ideaalses armastuses ja sõpruses. Olen elus leidnud mõnegi hää sõbra ja tõesti võib tema omamises olla palju õnne, kuid see õnn on siiski ebakindel. Tuleb mõni mõtete lahku-

minek või reisitakse teise linna, nii et peab kaua aega lahus olema, ja siis on sagedasti ka sõprusel lõpp. Vähem veel on ideaalset armastust leida, nagu näeme igapäevases elus. Kuid siiski truus armastuses peitub palju õnne. Õnnelik võib olla tõesti inimene, kes armastab ja keda armastatakse. Saksa luuletaja Goethe ütleb: „Õnnelik on ainult see, kes raiuda armastab.“ Huvitavat mainib veel Jean Paul: „Naine, kes suudaks armastada, ei vananeks iialgi!“

Paljud loodavad õnne leida teadusest, kuid arvan, sääl leidub teda kõige vähem. Parimaks tõenduseks on sellele väitele Goethe Faust, kes mitmed fakulteedid ülikoolis on lõpetanud, aga ometi ennast nii õnnetuna tunneb, et oma elu enesetapmisega tahab lõpetada.

Kõike eeltoodut kokku võttes pean mainima, õnnelik olla tähendab näha maailma nii, nagu me teda näha tahame. Väga tähtis on selgitada endale õige õnne leiukoht. Elus kuuleme sagedasti vanemate inimeste suust õnnest kõneldes pettumusohet, aga ometi on ju maailmas siiski palju õnne, mida võib omandada igast seisusest inimene. Tarvis on aga valida õige õnne suund ja meil pole tarvis kunagi pettunult ohata tühise elu üle ega ka tema lõpetamiseks revolvril haarata. Kuigi ma sagedasti tunnen end õnnetuna, kui ma seda tohiks olla, ometi tean, et lõppudelõpuks jõuan ma ikkagi eesmärgile, kui ma seda ise tahan.

Õo hämaras rääkis taat . . .

Olin päris väike siis. Ei mäleta sest ajast enam palju. Kuid vanaisa mäletan! Mäletan ta lumivalgeid juukseid, ta lahketa nagu ja kõige enam ta ülikauneid muinasjutte! Mäletan õhtuid, millal sageli istusin ta süles, kuid mõtteis elasin kaunil muinasmaal. Viibisin sügavas metsapõues, kus elasid kaunid haldjad ja hõljusid murueidetütred, kus igal puul ja põõsal, igal lillekesel oli oma kaitsevaim. Ja neid kõiki ma armastasin; armastasin ka ilusat metsa, kus nad kõik liikusid. Kuid sügavat pimedat metsa ma kartsin. Kartsin seepärast, et sääl elas nõid, sääl elasid ka tigidad metsloomad, ja neid kartsin ma samuti.

Viibisin sageli vetevallas, kus valitses veteema oma tütardega — näkkidega. Ka neid kartsin, ma väga, sest sageli meelitasid nad väikesi lapsi oma riiki.

Viibisin ka lihtsais talutaredes ning uhkeis kuningalosses. Tundsin vaeslapse ja kuningatütred.

Nutsin nii mõnigi kord, kui vaene Tuhkatriinu tuhast läätsi pidi noppima, kui Punamütsike hundi kõhus vaevles. Kuid ikka jälle oskas mind taadike vaigistada, ja peagi jätsin nutu, unustasin oma väikesed mured.

Veeresid päevad, nädalad, kuud ja aastadki möödusid kui kaunimas ulmas: päev ilusam päevast, kuu kaunim kuust. Ikka veel kadusid õhtud kaunis muinasvallas.

See oli õnnelik aeg!

Ja siis — ühel hämaral talveõhtul — vaikis vanaisa. Vaikis igaveseks. Varises manalasse kallis taadike.

Ei mõistnud veel siis, mis tähendas mulle taadi surm. Ei teadnud muud, kui ainult seda, et taadike on väsinud ja tahab puhata. Ja kui ta siis sargas lamas, vaiksena ja pühalikuna, siis kõndisin toas nii tasa — kartsin häirida taadi rahu.

Ootasin pikisilmi ta ärkamist, sest tahtsin jälle kuulata ta kauneid muinasjutte. Kuid vanaisa puhkas ikka veel. Olin seeütle väga imestunud, kuid ootasin seda enam, suurima kärsitusega ta ärkamist. Kuid asjatult! Iialgi enam ei tõusnud taadike, iialgi enam ei saanud ma taadi põlvel istudes kauneid muinasjutte kuulda. Kuid siis ei teadnud ma veel seda. Oo, see oli häää, et ma seda siis veel ei mõistnud. Tuhat korda rangem oleks siis kaotus olnud, palju valusam lein. — — —

Palju, nii palju aastaid on möödunud sellest ajast. Olen suureks kasvanud, suuremaks kaşvanud on ka mu mured. Kuid pole enam taadikest, kes mind alati lohutas.

Tihtiigi meenub aeg, millal küdeva ahju man istusin taadi süles ja meenub, kuidas õõ hämaras rääkis taat. — — —

(Narva Ühisgümnaasiumi Õpilasingi albumist „Rünnak Aaole“)

Väike Miki

Mul on väike kassikene —
Miki on ta nimi.
Miki värvilt valge on,
sinisilmaline.

Mikikesel kaelas pael,
pael tal punane.
Kõrvakesed kikkis tal,
nägu naerune.

Nüüd on väike Mikikene
ammu haige juba.
Aga siiski rõõmsalt ta
jookseb mööda tuba.

* Alice Bleive
(Tartu Pedag. Keskkooli I kl.)

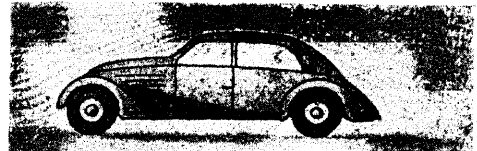
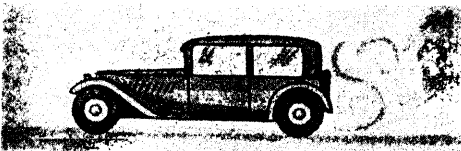
V. Simm

Kas voolujooneline sõiduk on õigustatud?

Voolujoon tehnikas on tänapäeval saanud lööksõnaks, mida peaaegu kõikjal võib kuulda. Kui mõnda voolujoonekujulist moodsat sõidukit vaadelda, torkab kõigepäält silma sõiduki uus, omapärane kuju. Et see, nagu kõik uus ja harjumatu, võõrastavana tundub, siis oleks huvitav tutvuda asjaoludega, mis põhjustasid selle kuju tarvituselevõtu liiklemistehnikas.

See pole mingi moenarrus või uudsus, millega soovitakse ostjaskonnale meeldida, nagu laiades hulkades arvatakse, vaid selle kuju on tinginud tema paremused, võrreldes kastikujulise kerega.

Voolujoonelist kuju püütakse saavutada sel teel, et välditakse teravaid nurki ja kohti, kus tekivad eriti suured õhurõhumised või alarõhud (kastikujulisel sõidukil ülerõhk radiaatori ja tuuleklaasi ümbruses esiküljel ja alarõhk sõiduki tagaküljel). Ideaalseks kujuks õhu läbistamisel on ju piisk

ja seda püüavad ka moodsate sõidukite konstruktorid järele aimata, sest õhu vastumõju ületamiseks kulub kastikujulisel sõidukil võrdlemisi palju energiat. Kuni käesoleva ajani ei omistatud sellele energia kaole erilist tähelepanu, kuid nüüd, kus on arusaamisele jõutud, et selle kao arvel on võimalik sama mootorijõu juures kiirust suurendada, on hakatud voolujoonelist kuju välja arendama. Alles hiljuti oldi arvamisel, et voolujooneline sõiduk on otstarbekohane ainult võidusõitudel, ja alles viimasel ajal, kus ka hariliku ja väikesõiduki maksimaalsele kiirusele suurt tähelepanu omistatakse, on ta massiliselt tarvitusele võetud.

Tähelepanu vääriv asjaolu, mida ka voolujoonelise sõiduki juures unustada ei tohi, on tema minimaalne määrdumine ja ka hõlpus puhastamine, sest puuduvad või on vähenenud konarlused ja teised mudakogujad.

Voolujooneline sõiduk praegusel kujul pole veel kaugeltki ideaalne ja lähemal aastail võib auto kuju veelgi muutuda, kuid siiski on sellega tehnikas suur samm edasi jõutud.

OLEV KASK

Kantafon

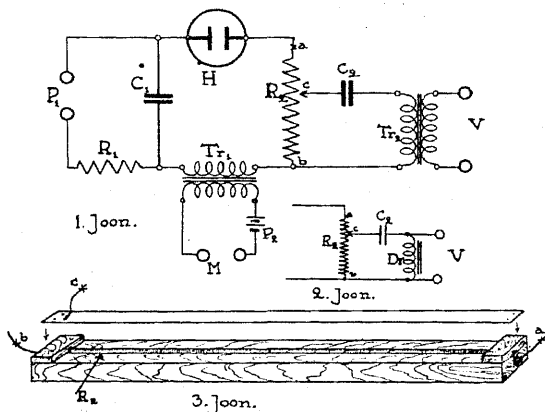
Tänapäeva muusikas kasutatakse mitmesuguseid elektroakustilisi muusikariistu, milledest on tuntuimad ja levinumad grammofoon ja raadio. Need kaks muusikariista on küll ainult muusika ülekande ülesannetega. Enamjagu elektroakustilisi instrumente tekitavad helivõnkeid ja meloodia puhtelektriilisel teel (näit.: termiin-instrument, trautoonium, hellerton jne.). Saadud elektrilised võnked tehakse kuuldavaks päälle võimendamist valjulthääldajas.

Kantafoni leiutajaks on Viini insener Valter Brandt, kes oma algupärasest muusikariistast annab inimehäälele mitmesuguseid helivarjundeid, mis vastavad mitmesugustele harilikete muusikariistule. Inimehäälele elektrilisiks võnkeiks muundamiseks kinnitatakse kõrisõlmele väike mikrofon, mille tekitatud vahelduvpinge ülemtoonid kaotatakse erilise seadeldise abil. Teatavasti on igal helil päälle põhivõngete veel ülemtoonid, mis annavadki mitmete instrumentide iseloomustava tämbri, ehkki põhivõnkearv on kõigil instrumentidel sama toonikõrguse puhul ikka jääv suurus. Esimeses kantafonis kasutas Brandt ülemtoonidest vabanemiseks valjulthääldaja magnetsüsteemi, mis andis vastava kontakti avamise ja sulgemisega helitaktis üle ainult põhivõnkelisi voolutõukeid. Et aga niisugusel releel on mehaaniliselt liikuvaid ja kuluvaid osi, siis osutus see viis ebapraktiliseks. Oma teises kantafonitüübis kasutas Brandt huumlampi magnetsüsteemi asemel. Kondensaator C_1 ja takistus R_1 (1. joonis) on valitud niisuguste suurustega, et lamp ei tekitaks võnkeid, kui mikrofoniahelas pole pingemuutusi. Läbi vooluringi P_1 , R_1 , Tr_1 , R_2

ja H on ainult nõrk vool, umbes 1 milliamper (0,001 A), olenevalt kasutatavast lambist. Kui aga ümiseda Tr_1 kaudu sidestatud mikrofonile mingit tooni, siis hakkab huumlamp (H) niioelda „võnkuma“, s. t. transformatori sekundaarmähises tekkinud vahelduvpinge vähendab ja suurendab P_1 pinget ümissetava tooni taktis, nii et lamp laseb läbi vähem või rohkem voolu. Saadud põhivõnked juhitakse potentsiomeetrit R_2 transformatori või paispoolsideistuses võimendajasse, mille helivärvi abil võib anda võimendatud helile mitmesugustele muusikariistadele omaseid varjundeid.

Aparaadi tehniline ülesehitus on äärmiselt lihtne, nii et sellega peaks toime tulema võhikki. 1. joonis kujutab aparadi teoreetilist skeemi. Siin on tähtsaimaks osaks huumlamp, mille süütepinge on 110 volti (Osram 110 V 0,5 W või Osram 110 V 3 W). Vajaliku pingega huumlampi süüteks saame patareist P_1 , mille pingega olgu pisut nõrgem lambi süütepingest. P_1 asemel võib kasutada iga sobivapingelist alalisvoolu-allikat, mille pingega pole pulseeriv. Tähtis on ainult see, et voolu ei võetaks võimendaja võrguosast või selle anoodvooluallikast. C_1 mahtuvus võib olla 10—50.000 F, takistus R_1 0,05—0,5 megoomi (50.000—500.000 a). C_1 sobivaim väärtus on 30.000 yyF ümber, kuna R_1 tuleb valida nii suur, et lambi tööpunkt asuks süütepingel. R_2 -heks võib kasutada harilikku 0,1-megoomi potentsiomeetrit, kuid seda võib ka ise valmistada 3. joonise järgi, võttes takistuseks sobivas pikkuses kordel-takistustraati, mis kinnitatakse aluslaual kahe puutükikese abil. Kordli otsad ulatuvad aluslaual otstesse

keeratud kruvide alla, millede päade külge tinutatakse ühendusjuhtmed. Liikuvaks kontaktiks kasutatakse joonisel näidatud õhukest plekk-riba (valgevask 0,2 mm), mis kinnitatakse joonisel näidatud puutükikesile, kusjuures kordli ja kontakti vahet jääb 2 mm. Kui nüüd sõrmega vajutada kontaktriba vastu takistustraati, saame ühenduse soovitud kohas, mida on kerge muuta sõrme nihutamiselega. Kasutades kordlit takistusega 500.000 oomi meetri kohta on tarvis 20 cm pikkune takistus, mille kohaselt tuleb ka valida aluslaud. C_2 on tavaline 1yF plokk-kondensaator. Tr_1 ja Tr_2 võivad olla kõige harilikumad madalsagedustransformaatorid vahekorraga 1:2 kuni 1:5. 2. joonisel on näidatud paispoolsidestus, kusjuures võib kasutada igasugu madalsageduspaispooli. M on lihtne OB mikrofonkapsel, mis vajab umbes 4-voldist patarei P_2 . Kasutades ZB mikrofoni peab olema patarei pinge kõrgem — kuni 24 V. Aparaaadi kokkumonteerimisel on osade paigutus ükskõik missugune, tähtis on ainult õige ühendamine. Et aparati aga tööle saada, peab olema kasutada raadiovastuvõtuaparaat, mis on varustatud heliplaadidülekande-seadega. V-ga ongi tähendatud joonisel raadioaparaadi heliplaadipunktid.

Osav katsetaja võib potentsiomeetri R_2 ja võimendaja helivärvi reguleerimisega muuta oma häält mahedast çellohäälest kuni kõige valjema puhkpilli kärani. On võimalik saavutada isegi madalaid orelitoone. On võimalus anda üle ka kahehäälselt muusikat, kusjuures teine mikrofoni ühendatakse esimesega paralleelselt. Üle kahe mikrofoni pole soovitatav kasutada. Niisuguse endavalmistatud mänguriistaga võivad musikaalsed inimesed pakkuda endile ja teistele meelepärast aja viidet.

Imetäht Mira

Prof. Michelsonil Kalifornias õnnestus oma konstrueeritud interferomeetriga määrata jahtuva päikese *Mira* läbimõõtu. See kinnistäht on maakerast 165 valgusaasta (1 v.-a. = kuus tuhat miljardit inglise miili) kaugel ning ta läbimõõt on 250. miljonit miili, seega umbes 300 korda suurem kui meie päikese oma¹. See täht (*mira* — ladina k. „imeline“) on muutuja, s. t. et ta paari nädala jooksul kuulub heledamate taevakehade hulka; siis aga kahvatub ta ning muutub isegi paljale silmale nähtamatuks. Paari kuu pärast muutub ta aga jälle nähtavaks ning saavutab kiiresti oma kulminatsioonipunkti. Viimane nähtus on seletatav jahtumisel ebakorrapäraselt tekkivate plekkidega. Nagu päikesel, nii võitlevad ka *Miral* ägedalt 2 jõudu: maailmaruumi külmus ning massi kokkutõmbumisel saadud sisemine soojus. Tähe punane valgus on tõenduseks võrdlemisi madalast temperatuurist.

Aineil S. M.

1) Päikese läbimõõt on 1 390 000 km.

Eesti kooliajakirju

(Järg)

Eelnevas „T. R.-de“ numbris lõpetasin käesoleva ajakirja toimetusele saadetud kooliajakirjade esikrühma (trükitud kooliajakirjad) vaatlemise, alljärgnevalt püüan anda samalaadse, lühiülevaate kooliajakirjade järgmisest rühmast.

Oma välisilme kui ka rohkete sisualaliste ühisjoonte tõttu võime liigitella eri rühma käsitsipaljundatud (opolograafil, šapirograafil, kirjutusmasinal jne.) kooliajakirjad. Siia kuuluvad: „Leek“, „Videvik“, „Ajatar“, „Tõuseng“, „Läänemaa Ühisgümnaasiumi III klassi album“ ja „V-r“ jt. Vaatleme neid eraldi.

„Leek“ (kaks üksiknumbrit: 1. Tallinna Inglise Kolledži VII klassi häälekandja ja 2. „Leek“ III — Tallinna Inglise Kolledži Keskkooli häälekandja). Ajakirja mõlemad numbrid rahuldavad meid kõigepäält oma maitseka, lihtsa, kuid stiilse, täpsusliku ning kunstipärase kaanejoonisega, millist üldmuljet aitab veelgi täiendada kummagi numbriga kaaneümbris — läbipaistev tsellofaanpaber ning ajakirja seljast läbiseotud siidpael. Need on pisiasjad, kuid paljud ütlevad pisiasjad, mis märgendavad, et ajakirja väljaandjad-toimetajad täie innukusega, suurima tõsidusega on püüdnud täita oma ülesannet, et nood noored illustraatorid-sulemeistrid on pakkunud oma parima. Suurekaustaline ajakiri (VII kl. number — 52 lk. + kaaned; keskkooli häälekandja — 79 lk. + kaaned) on trükitud masinkirjas. Sisuks on rohkesti puhtjutustuslikke artikleid, matkakirjeldusi, luuletisi, koolikroonikaline osa, kaasõpilaste iseloomustusi, spordikroonikat ja mõistatusi. Huvitavad on peaaegu igas „Leegi“ numbris esinevad nn.

ankeet-artiklid, kus mitmed eri õpilased oma mõtteid arendavad samade teemade üle. Ka illustratsioonide küsimusest on püütud üle saada rohkete ajakirja veergudele kleebitud koolieluliste fotode, vesivärvimaalide ning karikatuuride abil, mis ehk nõudlikule vaatlejale algelised ja vähepakkuvad tunduvad, kuid mis ometi ajakirja noorealiste lugejate silmadele rohkesti naudingut suudavad pakkuda. Enamiku artiklite üldtoon on tundeküllane, sageli isegi tulvil nooruslikku paatost, kuid ometi paistab igast reast silma siirasus ja otsekohene eneseväljendus. Kordaläinimate artiklitena märgiksime „Leegi“ VII klassi numbris Hansu ja Irma raamatu tähtsust väärtustavat ankeetartiklit „Raamatunäitus“, Benita „Prangli saarel“, Laine ainetel kirjutatud, eestlaste minevikule vihjavat „Vanaema jutustus möödunud ajast“ ja Pauli hääsoovlikku arvustust filmi „Vaikselt anuvad mu laulud“ üle. „Leegi“ keskkooli numbris tundub pariminiõnnestununa mitme autori ühistöö — ankeetartikkel „Miks armastan kodumaad?“, kus tundeküllases toonis kinnitatakse järjekindlalt oma lapsehinge kuuluvust kodumaa külge ning vaadeldakse kodumaadki ilulivate silmadega. Täiendagu eelöeldut alljärgneva osisartiklist võetud näide:

„Murdsime pajuoksi ja tundsime, et pole midagi ilusamat kui varakevad kodumaal. Olime ehtsad eestitarid, süles ilusaimad kodumaa varakevade ehted — urvad, karge tuul paitas põski ja vallatles salkudes. Tulime ja naersime vastu sinitaevale ja päikesele.“

Veel tuleb märkida samas numbris leiduvat „Kalevala“ 100 aasta juubeli puhul kirjutatud -lla artiklit „Kalevala“ ja Sinaida H. artiklit „Ühis-Soome eeposed „Kalevipoege“ ja „Kalevala““.

Üldkokkuvõttes võiks ainult soovida, et „Leek“ oma noorte toimetajate-väljaandjate juhatusel tulevikuski samasuunalist, astangulist tõusurada sammuks.

„Videvik“ (Tallinna Linna II Tütarlaste Gümnaasiumi Õppurkonna häälekandja). Vaadeldava ajakirja kujundavad üksiklehed, mis maitsekalt paelaga kaante vahele on seotud. Teadlik, hästistiliseeritud kaanejoonis rahuldab meid täiesti. Selle, opolograafitud ajakirja sisuväärtust aitavad mitmekesistada mitmed illustratsioonid-joonised. Sisuks on rohkesti kordaläinud lühijutustisi, mõningad luuletised, ekskursioonikirjeldusi, kooli- ja spordikroonikaline osa ning mõistatusi. Jutustusist väärivad tähelepanu Baby tundeküllane „Kus on elu, kus uni?“ ja -it- sümboolne „Arvamuste otsingul“. Luuletusist tundub kordaläinumana Baby „Mets vait“.

Nii evib käesolevki ajakiri rohkeid väärtusi ning võib tulevikus vastaval hoolitsusel veelgi täieneda.

„Ajatar“ (J. M. Paide Ühisgümnaasiumi, -keskkooli ja -kaubanduskooli ajakiri). Mainitud ajakirja kaas on lihtne, vähepakkuv; kordaläinud ja õnnestunud on J. Jürissoni joonestatud palgeleht. Sisuillustratsioonid on vähe. Sisuliselt on aga käesolev, opolograafitud ajakiri väga mitmekesine. Puuduseks on ehk luuletuste puudumine, samuti puutub silma see seik, et sisujaotus, artiklite järjestus on juhuslik ja kontrollimata. Hel-

ga Blitse sümboolse, hingestatud lühikirje artikli „Lumehelbed“ kõrval esineb A. Jürgens'i faktiderohke, huvipaeluv „Raju juubel Paides“, Leida Kruusmanni ülevaatlük „Friedebert Tuglase 50. sünnipäeva puhul“ ning Elsa Juhvelt'i elulugusele, töökusele kutsusklev „Kütis“. Omapärane ja uudne on Linda Meini „Kolme emakuju“, kus autor vaatleb eesti ilukirjanduses esinevaid emasid („Tõde ja õigusest“ — Krõõta ja Marit ning „Andekast Parasiidist“ Ellu Romeldi ema) ja paralleelitab neid eesti mineviku kangelaslikemate emakujudega, kusjuures autor lausub ilukirjanduses esinevate emade kohta:

„Need on meie emad — kangelaslikum osa meie rahvast. Ainult ajaloo lehekülgedel ei kirjuta keegi nende kangelastegudest.“

Üldmulje ajakirjast jääb rahuldav. Tulevikus mahutatagu „Ajatari“ veergudele mõningaid luuletusi, samuti püütagu sisujaotuses läbi viia tugevamat ühtlust — see kõik oleks teretulnud ning aitaks tugevasti ajakirja väärtust tõsta.

(Järgneb)
V. Valter

Toimetuselt. Eelmise numbri kooliajakirjade arvustuses on jäänud vaatlemata mitmed trükitud kooliajakirjad, mis toimetusele kahjuks väga hilja saabusid. „T. R.-de“ toimeetus loodab neist edaspidi lühikest ülevaadet anda.

Järgnevas „T. R.-de“ numbris vaadeldakse järgmisi kooliajakirju: „Tõuseng“, „Poiste Hää!“ „Läänemaa Ühisgüm. III kl. album“ jt.

Friedebert Tuglase „Kriitika V“

„Ladinakeelne „legere“ tähendab lugeda ja koguda. Ladina keel on suurepärane,“ — ütleb Emile Faguet.

Friedebert Tuglase „Kriitika V“, see on, kui väljenduksin piltlikult, nurm, täis kullerkuppe. Sa lähed, ja korjad, jooksed kullerkupult kullerkupule ja nopid viimsegi õie, süli on sul tulvil hilli ja kui uuesti enda ümber vaatad, on nurm taas endiselt täis

kullerkuppe, ainult õiekarikad on avatumad — ja süli on sul täis kullerkuppe . . .

Iga üksik pilt selles raamatus on omaette tervik, mis käsitleb kas poliitika-, kirjanduse või kultuuriküsimusi või ka puhtisiklikke elamusi. Üksikud artiklid on paigutatud teosesse sünnijärjekorras, alates 1915. aastast käesoleva aastani. Kuigi iga üksik päätükk on nagu ise maailmast pärit, siiski ühendab neid rahvuskultuuriline püüe ja, ta-

haksin ütelda, autori virtuositeet, mis aina viib lugejat kaasa.

Vaimustud noor-eestlaste ootusist ja innust, kannatad Juhan Liivaga, sukeldud kunstiküsimusisse ja inimesena elad autori meeoludele kaasa. Tunneme selles teoses jälle oma vaimusugulase ja meistri.

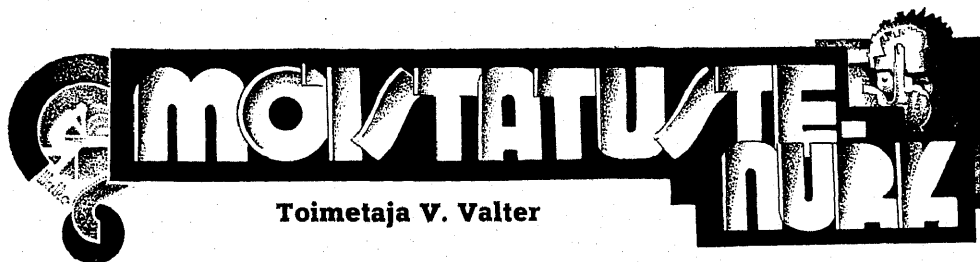
Ja tõepoolest, lugenud läbi teose, leiad end nurmelt, süli täis lilli, aga siiski — nurm on täis endiselt kullerkuppe, ainult avatumad on nad . . . Aina läheksid ja nopiksid! Algaksid taas esimesest päätükist!

Salme Hochmuth

Marie Under, „Kivi südamest“

Marie Underi kümnes kogu luuletusi „Kivi südamest“ peegeldab tema viimase aja loomingu. See kogu sisaldab 41 õnnestunud luuletust. Uus luuletuskogu märgib uut ja kindlasuunalist arengut Marie Underi loomingu. Luuletaja mõlgutab mõtteid ja arvamusi loomisest ja inimestest. Põimides tundeid südamesse loodusest, kevadest ja ke-

vadevalgusest, veeretab luuletaja kivi meiegi südamest. Siin kõneleb ta tuultega, kuu, tähtede ja merega. Jutustab meile sinust ja endast, orbade ja hulguste elust, haarab südamelähedasi asju, mis lugejale endalegi tunduvad lähedastena. Laulab oma olemusest päikesega vastastikku, ajab juttu lookleva ojakeseaga. Ta tõttab tuultesse, selleks et minna, et mitte paigal seista; vastu kevadpuhanguile, et rahuneda sääli. Marie Under laulab ööst-päevast, hingedest, Taaveti kandlast, haige unistusist ja surnu viimsest naeratuses. Luuletaja on selles luuletuskogus välja jõudnud küpse eani, on saavutanud tasakaaluka ellusuhtumise, mis laseb kõike olevat näha äraseletatud valguses. Tal on langenud rõhuv kivi südamest ja nüüd laulab ta vabana oma seniseid tundeid, elamusi ja meeolusid koguni uuel ja meeliülendaval viisil. Nii sisu tiheduse kui ka vormi selguse poolest tõuseb luuletuskogu „Kivi südamest“ eesti värsimõõdulise kirjanduse tähtsamate teoste hulka.

Toimetaja V. Valter

1. Mõistatuste lahendusest võivad osa võtta kõik „T. R.-de“ lugejad.

2. Iga mõistatus olgu kirjutatud eri paberilehele või postkaardile.

3. Iga lahendus olgu varustatud vastava kupongiga (vaata järgneva lehek. allserva!).

4. Iga lahendus olgu varustatud lahendaja täpsa nime ja aadressiga ning kirjutatud võimalikult loetava ja selge käekirjaga.

5. Postikulude kokkuhoidmiseks võivad ka mitmed lugejad saata omad lahendused ühises ümbrikus. Kõik lahendused adresseerida: V. Valter, Poeglastegümnaasium, Tartus.

6. Auhinnasaajate nimed avaldatakse „Tuleviku Radades“.

Mõistatus nr. 18

Eesti luulemaailma mõistatus.

15. 19. 4. — 5. 4. 11. 2. 3. 8. 15. 4. — 5. 2.
4. 3. 4. — 12. 2. 2. 1. 10. 12. 8. b
17. 19. 19. — 18. 10. 3. 9. 4. 11. 12. 2. —
11. ü. 9. 8. 1. 8. 3. 4. — 11. 12. 6. 10. 12. 8. b
4. 13. 16. — 5. 4. 11. 2. , 4. 13. 16. — 16. 2.
13. 1. 12.
12. 8. — 3. 4. 13. 4. 16. 4. 11. 4. 7. — 3. 8.
2. 8. 3. 2. — 3. 8. 13. 10. 12. 8. b —
8. 8. — 17. 10. 15. 9. 8. 16. 4. 11. 4. 7. — 17.
2. 15. 9. 10. 3. 2. — 17. 8. 2. 15. 10. 12. 8. b :
4. 13. 16. — 4. 3. 10. — 4. 13. 16. — 11. 10.
6. 5.

Numbrid asendage tähtedega! Sama number tähistab alati sama tähte. Üksikud tähed mõistatuses (õ, ü, b), samuti ka mõned kirjavahemärgid (komad, koolonid) on juba kohtadele asetatud. Lahenduse tulemusena ülalasuva numbriteread moodustavad huvitava tsitaadi (kaks värssi) ühest Johannes Barbaruse kevadmeeleolulisest luuletisest. Lahendamist alata allasuvast „Lahenduse võtmest“, asetades sääl asuvate tsitaatide autorid vastavate numbriridade asemele — nii saame tähed, mis ühele või teisele numbrile vastavad, ja mis siis edasi ülalasuvaissse numbriridadesse asetame.

Lahenduse võti

1. „Midagi helendab, helgib ja tuikab
kaugete kinkude takka;“ —
1. 2. 3. 3. 4. 5. — 6. 2. 7. 8. 3. 8. = ülalasuva tsitaadi autor.
2. „Ühte laulu tahaks laulda,
ühteainukest.“
9. 10. 11. 12. 8. 1. — 11. 10. 2. 12. 11. = ülalasuva tsitaadi autor.
3. „Säält klassitoast mulle kõlap viil
üts tsõõrimängu viis.“
8. 6. 12. 13. 10. 6. — 8. 7. 11. 14. 15. = ülalasuva tsitaadi autor.
4. „Maarahva, talupoega vaba maa,
jää vabaks sa! Jää seisma sa!“
13. 4. 15. 6. 2. 16. — 1. 2. 11. 15. 8. 17. 10. 10. = ülalasuva tsitaadi autor.
5. „On kaunis maailm, lai ja uus,
ja veetlev ikka maantee kruus.“
18. 8. 8. 15. — 16. 19. 6. 15. 4. 6. = ülalasuva tsitaadi autor.

Märkus: 1) Kõigil mõistatuses esinevaid autoreil tuleb leida eesnimi ja nimi.

2) Kõik käesolevas mõistatuses esinevad tsitaadid on võetud G. Suitsu poolt koostatud teosest „Eesti nüüdislüürika“.

*

Mõistatuse õieti lahendajate vahel loositakse auhinnaks E. d. Laamani „Ja an Poska“.

Lahendused saata hiljemalt 15. aprilliks s. a. Palume jälgida üldreeglite nõudeid!

Mõistatus nr. 19

Kaupmehe kimbatuse.

Kaupluses asub kahepoolse kangi põhimõttel ehitatud kaal, mille parempoolne õlg on kaks korda pikem kui vasempoolne. Ühele ostjale, kes 1 kg kaupa oli nõudnud, asetab kaupmees kaalumisel 1 kg-lise vihi parempoolsele kaalukaasile, teisele ostjale, kes samuti 1 kg sama kaupa oli nõudnud, asetab kaupmees 1 kg-lise vihi eksikombel pahempoolsele kaalukaasile. Ostjate lahkudes märkab kaupmees eksitust ning nüüd tuleb tal lahendada probleem, kas ta kahekordse kaalumise läbi on saanud kasu või kahju, ja kui palju. Võib-olla suudavad teda probleemi lahendamisega kimbatusest päästa „T. R.-de“ lugejad.

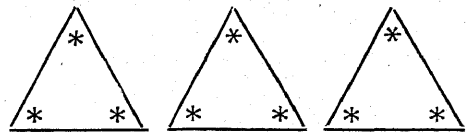
Märkus: 1 kg kaupa maksab kaupmehele enesele 1 kr. 20 snt.

Mõistatuse õieti lahendajate vahel loositakse auhinnaks üks aastakäik „Tuleviku Radasid“.

Lahendused saata hiljemalt 15. aprilliks s. a. Palume veelkord jälgida üldreeglite nõudeid!

Mõistatus nr. 20

Kolmnurkade probleem

Ülal näete kolm sarnast kolmnurka. Asetage nende nurkadesse tähekesega (*) märgitud kohtadele numbrid 1—9-ni nii, 1) et numbrite summa igas kolmnurgas oleks 15; 2) et üleval tippude juures asuvate numbrite summa oleks pool alumiste tippude juures asuvate numbrite summast.

Ülesande õieti lahendajate vahel loositakse auhinnaks V. Lao „Mis on elu?“

Lahendused saata hiljemalt 15. aprilliks s. a.

Palume täita kõiki üldreeglite nõudeid!

Eelmise numbrilahendused

Mõistatus nr. 13

Pahemalt paremale: 1. Noor elulaevnik. 13. Auk. 15. Kruvi. 16. Iiri. 17. Saks. 19. Aster. 20. Anni. 21. Naer. 22. II. 23. Fe. 24. Wo. 25. Sa. 27. Noa. 29. Tuli. 30. Aste. 33. Kolm. 35. Er. 36. Ei. 37. Dr. 38. Gripp. 41. Aksel. 44. Ta. 46. Õlg. 48. Kae. 49. I. Lill. 51. Emlo. 53. II. 54. Alas. 55. Ras Gugsa.

Ülalt alla: 2. Oks. 3. Ortograafia. 4. Rue. 5. E. V. R. 6. Li. 7. Linnankoski. 8. Ain. 9. Eri. 10. Vi. 11. Isamaa eest. 12. Kae. 13. A./s. 14. Kalevipoeg. 18. Kr. 19. Arno Raag. 24. Vale. 25. St. 26. Au. 28. Oa. 31. Te. 32. Er. 34. Mi. 39. Rkl. 40. Pea. 41. Als. 42. Slt. 43. El. 45. Aeg. 46. Õlg. 47. Los. 49. Ja. 50. Ma. 52. Mu.

Ristsõnade õieti lahendajaist said auhindu: 1. Ilmar Reinhold, Poeglastekeskool, Tartus — karp šokolaadi Tartu parimalt kondiitriäri I. Lill'elt; 2. Lembit Karolin, Valga ühis-keskkool, Valgas — Kalju Rahu filmromaan vabadussõjast „Isamaa eest.“

Mõistatus nr. 14

Kujundis saame järgmised sõnad: 1—13. Armastusekiri. 14—24. Kaduval teel. 25—34. Õitsev meri. 35—48. Pealuu märgi all. 49—54. Läbi öö. 55—64. Kevadtuuli.

Lahenduse võtme sõnad: I Oskar Luts. II Marie Under. III Jaan Kärner. IV M. Mõtslane. V Arvid Järnefeldt. VI Karl Eduard Sööt. VII J. Linnankoski. VIII Friedebert Tuglas. IX L. Kibuviits. X R. Kipling. XI Raamat — kodu kauneim vara.

Auhinnana Albert Kivikas'e „Jaanipäeva“ iluköites võitis Kalju Veedler, Jüri 19, Võrus.

Mõistatus nr. 15

A = jalg; B = praad; C = kõne; D = niue; E = maakera; F = kahju; G = liik; H = naine; I = ühing; J = Ontika; K = Eeva; L = tütar; M = paradiis; N = pere-

naine; O = laps; P = teivas; R = liilia; S = madu; T = pärisorjus; U = viimane; V = ütlemä; Ä = rahvas; Ö = suu; Ü = vein; Õ = keemia; Y = kergats; X = veri; Z (tsitaat L. Kibuviitsa teosest „Paradiisi pärisperenaine“) = „Ja praegu kõnnib maakeral kaht liiki naisi. Ühed on Eeva tütreid, Paradiisi perenaise lapsed, teised Liilithi omad, Paradiisi pärisperenaise lapsed. Viimased, ütleb rahvasuu, on veidi keeva ja kerge verega.“

Auhinnana Ed. Grossschmidt'i uudisteose „Pealuu märgi all“ võitis Elvi Pöder, Tööstuse 14, Tartus.

Mõistatus nr. 16

Kõige raskem vaat kaalus 24 kg.
Keskmine vaat kaalus 20 kg.
Kõige kergem vaat kaalus 16 kg.
Kott väetist kaalus 56 kg.
Kast naelu kaalus 64 kg.

Kokku . . 180 kg.

Auhinnana ühe aastakäigu „Tuleviku Radasid“ võitis Vinifred Vunk, Rüütli 21, Pärnus.

Mõistatus nr. 17

Lasta end kolmeks kuuks, koolivaheajaks, tühipaljale saarele saata — see pole just meelepärane väljavaade. Ometi, nagu nähtub erakorraliselt rohkearvulisest vastuseist käesolevale „Ankeet-mõistatusele“, lepivad tuleviku-radalsed sellegi olukorraga ja leiavad, et raamatud tõesti parimate sõpradena aitavad nende viibimist üksilduses mitmekesistada ning mugavdada. Esitame alljärgnevalt kolm esikohtade vääriliseks tunnustatud vastust:

1. Sattuda tühjale saarele pole just mugav, kõige hullem on see, et ainult kolm raamatut tohib kaasa võtta.

Liiva ja kaljusid peaks elustama Friedebert Tuglase „Jumala saar“ oma lopsakate looduskirjeldustega. Elanik-kude asemel lepiksin August Mälgu „Kivise pesa“ saarerahvaga. Maailmakirjanduse valdkonnast valiksin Knut Hamsuni „Maa õnnistuse“ — selle

järele õpiksin teoreetiliselt ja praktiliselt tühja maa-ala kasustamist.

„Salakaubana“ viiksin kaasa kooli ajakirja „Leegi“ ja „Tuleviku Rajad“. Viimasest õpiksin Stanovitši luuletusi ja korraldaksin „kunstinäitusi“ V. Birgi linoollõikeist.

Lucilla Viiberg,
Inglise Kolledž, Tallinnas.

2. Mina võtaksin sellele „vaiksele kenale kohakesele“ esmajoones Ed. Vilde romaani „Külmale maale“. Seda teeksin just sellepärast, et sääl üksilduses mainitud romaani põhjalikult analüüsida ja romaani päätegelase Väljaotsa Jaani hukkamise põhjust võrrelda enda „hukkamise“ põhjusega.

Teise teosena võtaksin kahtlemata ühes A. H. Tammsaare romaani „Tõde ja õigus“. See teos väärib tõesti, et igaüks ta vähemalt kordki läbi loeks, ja suvevaheajast vist jätkub, et selle koguka raamatuga põhjalikult tutvuda.

Kolmandaks ja kahjuks viimaseks teoseks oleks Cervantesi „Don Quijote“, sest ajaviiteks võib end kujutada kas või võimsa saareriigi valitsejana.

A. Tobreluts (Võru Ühisgümnaasium).

3. Kui ma tolle „karistuse“ vääriline olen, siis loodan, et mind saadetakse looduslikult ilusale saarele.

Maailmakirjandusest võtaksin kaasa 1) Oscar Wilde'i „Dorian Gray portree“ tema stiili ning huvitavate mõtete pärast.

Algupäranditest võtaksin kaasa: 1) M. Metsanurga „Ümera jõel“, mida loeksin veel kord, et täpsemalt tutvuda meie esivanemate vapruste ning eluviisidega; 2) H. Visnapuu „Üle kodumäe“, sest neist luuletistest võib ikka uuesti vaimustuda.

Vilja Vihman,
Pärnu Linna Tütarlaste Gümnaasium.

„Ankeet-mõistatusele“ parima vastuse saatja (Lucilla Viiberg, Inglise Kolledž, Tallinnas) sai auhinnaks Jaan Kärneri luuletiskogu „Rändur vilistab“. Järgmise kümne parima vastuse saatja vahel loositi välja lohutus-auhinnana üks aastakäik „Tuleviku Radasid“, kusjuures saatuse palilapseks osutus Elmar Jaakson, Pedeli 3, Valgas.

TKG-i, TLK-i, TKK-i aastapäeval

7. skp. pühitses Tartu Kaubanduskool 30., Kommertsgümnaasium 15. ja Linna Kesk-kool 1. aastapäeva.

Pidustused algasid juba reedel, 6. skp. pidu-õhtuga „Vanemuise“ saalis, kus suure menuga ette kanti hr. Randviiri lavastusel 3-vaatuslik noorsoonäidend „Puuris lõoke“, mille dramatiseerinud P. Voolaine John Bennet'i samanimelise teose järele. Kaasa mängis üle 60-ne õpilase, kellest eriti elavate kiiduavalduste osaliseks said päätegelased noorhärä Lõoke ja Cicely. Mängu hoogrust

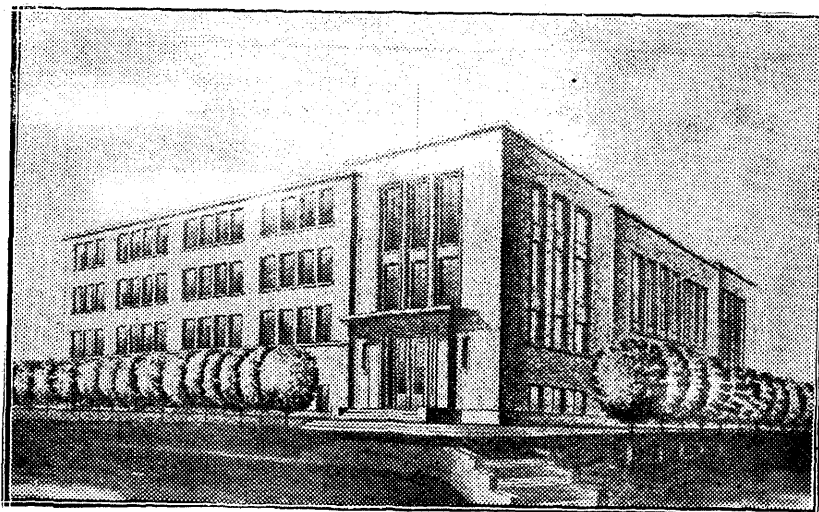
aitasid tösta õpet. O. Eomõis'a poolt sobival komponeeritud laulud ja muusika. Vaheldust pakkusid ka õpet. A. Kivi poolt seatud tantsud. Ettekannet jälgis ka Haridus-Sotsiaalministeeriumi Kutseosakonna direktor V. Päts.

Pidustuste haripunktiks kujunes laupäeval, 7. skp. kooli ruumes korraldatud aktus, millest külalistena osa võtsid Haridus-Sotsiaalministeeriumi Kutseosakonna direktor V. Päts, Koolivalitsuse abidirektor A. Borkvell, haridusnõunik J. Kiivet, Tartu linnapää kindral A. Tõnisson, Tartu Koolivalitsuse juhataja K. Luik ja teisi.

Aktuse alguses dr. J. Taul'i poolt peetud vaimulikule talitusele järgnes dir. V. Tubin'alt ajalooline ülevaade koolide arenemisest, millest nähtub, et vanim juubilar Kaubanduskool, mille eelkäijaks on olnud 1905. a. asutatud H. Margensi Tütarlaste Kaubanduskool ja 1910. a. asutatud I Kooliõpetajate

juba paari aasta pärast on ta koolide külaliseks nende uue koolimaja avamisel.

Nii on võimalik, et nimetatud koolide ruumide küsimus, mis juba aastaid päevakorral olnud, juba lähemal ajal laheneb. Sama rõhutasid ka teised kõnelejad: dir. Borkvell, kindral Tõnisson jt.

TKG-i, TKK-i ja TLK-i uus maja (kavand)

Ühisuse Ühiskaubanduskool, on üle elanud raskeid aegu, kuid sääljuures oma ülesande täitnud, varustades 890 noort kaubanduslikuks tegutsemiseks vajalike teadmiste ja oskustega.

Järgnesid tervitused. Dir. V. Päts oma tervituskõnes muuseas tähendas, et vahest Pääle tervitustelegrammide ettelugemist

tehti teatavaks vilistlaskogu poolt korraldatud kirjanditevõistluse tulemused. Anti välja 2 ergutusauhinda. Meeleolukas aktus, mida kaunistasid muusika- ja lauluettekanded, lõppes dir. Tubina lõppsõnadega.

Laupäeval, enne aktust, käisid koolid ühisel rongkäigul ka Kalevipoja samba juures, kus kõneles õpetaja H. Jänes.

Tartu Kommertsgümnaasium ja Kaubanduskool sõnas ja pildis

1. Optimistlikult vaatab tulevikku dir. V. Tubin, olles saanud häatahtlikku „hangelist“ toetust oma kõrgele eesmärgile saada avaramad ja ajakohasemad kooliruumid riigi tähtsamalt tegelasilt.

2. Ainult kindla käega mees, nagu seda on inspektor V. Ehrglis, võib valitseda korraga kolme kooli.

3. Ed. Ahas. Intensiivse töömehena omab palju ameteid. Kunstnik maalimises ja rääkimises. Deklameerib „mesimagusa“ näoga, kusjuures tähtsat osa etendab loomupärane huumor. Stenografeerib ja annab välja sellekohaseid õperaamatuid.

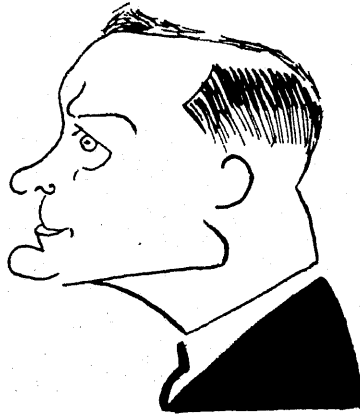
1

2

3

5

6

7

8

4. **O. Eomõis** loob helisid ja viise, eriti agaralt enne kooli aastapäeva. Muusikaringi hooldaja õpetajana toetab isetegevust nii jõu kui nõuga.

5. **Ed. Moss.** Läbi ja läbi majandustegelane: juhib panku ja muid rahaasutusi koolis (sellepärast õpilaste poolt eriti armastatud).

6. Õpilaspere isetegevuses „kõrgeima võimuna“ tegutseb õpilaspere vanem **J. Virks** (V-b), kes oma suurte ülesannete kõrval peab ka „vähemaid“ kohti ja ameteid. Tuntud hää kõne-, laulu- ja pillimehena.

7. Tütarlaste hulgast energilisemaid tegelasi on „tunnustatud“ pianist ja tuntud sporditar **L. Sutt** (V-b). Muusikaringi juhatajana „hõljutab“ taktikeppi muusikaringi laulukoori ees.

8. „Jõuka talupoja“ mulje jätab enesest **E. Allik** (V-a), kes on kooli ajakirja „Iloli“ tegevtoimetaja ja mitme ringi juhatuses „pehmel“ kohal. Vaidluste puhul on esimesi sõnavõtjaid, püüdes vastaseid kõigutada oma kindla ja jõulise häälega.

T P G-i suurüritus

Tartu Poeglastegümnaasium, -keskkool ja Tehnikakool korraldasid 19. märtsil „Vane-muise“ ruumes kontsert-balli, millega tõestas järjekordselt oma elujõulisust. Tänu

marss“. Võib rahuloluga mainida, et nendes neljas numbris ilmnes juhi (A. Nieländer) ja orkestri hää koostöö, mida publik pideva aplausiga kviteeris.

Suurejoonelise ettevõtte teine osa algas meeskoori jõuliste ja viimisteldud esitistega. „Ateenlaste laul“ ja „Põhjapojad“, milledest eriti viimane oma jõulisuse tõttu tõi vahvatele „meeskoorlastele“ aplausi tormi. Järgnes Beethoveni „Menuett“ tšellole, mille täiesti kordalainuna esitas õpil. J. Sastok. Teise solistina esitas õpil. L. Luts kornetil Koslecki fantaasia „Alpidel“, kes viimisteldud mänguga tõendas oma tõhusaid võimeid kornetil. Kolmanda sooloonumbrina esitasid vennad J. ja E. Juštšukid kahel klaveril Liszti „Ungari rapsoodia nr. 2“. Nende võimeid tõendas täiesti kõrgeklassiline mäng kahe klaveri esmajärgulise koostööna.

Õp. A. Nieländer

v. õp. A. Nieländeri püsivale tööle, täitsid nimetatud koolide orkester ja meeskoor nendele pandud lootused suurepäraselt. Kontserdi pidevaks gradatsiooniks aitasid kaasa solistid, kes hästivalitud numbritega esile kutsusid tugeva aplausi.

Kontsert algas Ed. Tamme piduliku avamänguga „Kalev ja Linda“. Teise numbrina esitas orkester „Silvedel'i“ dueti trompetile ja saksofonile ning kolmandana Ziehreri „Valsi“. Edasi järgnes Henrion'i „Fanfaaride

Kontserdi kolmas osa algas pr. T. Krigul-Mugasto hästiõnnestunud laulusoolodega „Ilma kuuta“ ja „Neapoli laul“. Öhtu tõmbenumbrina esitas rootsi viiulikunstnik hr. dr. Kr. Brückner Paganini „Sonaat XII“ ja „Campanella“. Oma täiesti „paganiniliku“ viimisteldud ja tehnilise mänguga kutsus esineja esile peaaegu ovatsioonitormi ja ta oli sunnitud esitama lisapala, mis nagu eelmisedki oli täiesti kunstiküps.

Viimase numbrina esitas orkester Lacomé „Hispaania suidi“, millega lõppes kontsertballi eeskavaline osa.

Tänu hääle korraldusele ja juhile, võib

pidada kontsert-balli täieliselt kordaläinuks ka majanduslikult, kuna suur teatrisaal oli täiesti välja müüdüd.

Järgmise üritusena teostati teisip., 24.

ja kolmap., 25. III orkestriringsõit Lõuna-Eestisse, Valgas ja Võrus anti kontserdid, milles esinesid ka solistidena pr. vil! T. Kri-gul-Mugasto ja hr. dr. K. Brückner. **A. V.**

Kirjavahetus

Vambola Hermann, Tõrva Keskkooli IV kl. (VIII õppeaasta) Roosi t. nr. 5, Tõrva, soovib kirjavahetust üle riigi keskkooli- ja gümnaasiuminoortega margivahe-tuse, piltpostkaartide jne. vahetuse ja inglise keele, tehnika, matemaatika, esperanto, ajaloo, maadeteaduse jne. alal.

Ella Põldsam, Vahe tän. 4, Pärnu, Maimu Reiman, Elisabeti 26, Pärnu, Vilja Vihman, Tallinna mt. 7, Pärnu, (kõik Pärnu Linna Tütarlaste Gümnaasium, IV kl., X õppeaasta õpilased) soovivad kirja-vahetust Tartu õpilastega.

Toimetusele saadetud

„Karuohakas“. Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumi Õpilaskonna ajakiri. Nr. 11—21. veebruaril 1936. a. Toi-metus: Leida Leivategija, Ilme Pill, Zoja Rasskasov. Õpetajasliige: Ed. Schönberg.

„Ajatar“. Väljaandja: J. M. Paide ühis-gümnaasiumi, -keskkooli ja -kaubandus-kooli Keele- ja Kirjandusring. V aastakäik — 1936. Toimetus: õp. T. Kaljo (pää-toim.), õp. A. Roosileht (kunstiline nõuandja), Endel Grauen (tegevtoimet.), Elli Kommen-dant (vast. toim.), Ilmar Jürisson, Ella Linke, Juta Kresner, Aime Luht, Robert Volk, Ernst Vähi, Richard Seeman ja Helga Blitse. 32 lk. + kaaned

„Poiste Hääl“. T. L. P. Kommertsgümnaasiumi ja T. L. P. Kaubanduskooli hääl-kan-dja. Nr. 90/91, 22. veebr. 1936. a., V

aastakäik. Toimetus: R. Määrman (pää- ja vastutav toimetaja), V. Roopalu, H. Espe, O. Maaro, A. Kuldsepp ja R. Leol.

„T. L. P. Kaubanduskooli album“. Sisal-dab valimiku linoollõikeid.

„V-r“. Tartu Poeglaste Gümnaasiumi V reaalklassi album.

„Lumen“. Tallinna Prantsuse Lütseumi Kultuuriringi ajakiri. Talv 1936. 16 lk.

Fr. Tuglas: **Kriitika V.** Noor-Eesti kirjastus.

J. Luiga: **Poliitilised päevamured I—II.** Noor-Eesti kirjastus.

Jakob Liiv: **Elu ja mälestusi.** Noor-Eesti kirjastus.

A. H. Tammsaare: **Kuningal on külm.** Noor-Eesti kirjastus.

E. Pressensé: **Ursula.** Tõlk. A. Poska. Noor-Eesti kirjastus.

Rich. Rohd: **Välekiüs ja Tuhknai.** Noor-Eesti kirjastus.

Aug. Mälk: **Rannajutud.** Noor-Eesti kirjastus.

Fr. Tuglas: **Kuldne rõngas.** Noor-Eesti kirjastus.

Eesti Kool. Pedagoogiline ajakiri. II aas-ta. Nr. nr. 1—3.

Toimetuselt

„T. R.-de“ järgmine number (nr. 9.) on juba trükkis ja ilmub Tallinna erinumbrina, huviküllase sisuga aprillikuus s. a. „T. R.-de“ käesoleva kevadpoolaasta viimane number (nr. 10) ilmub hästisisustatult ning -illustree-ritult maikuu esimesel poolikul. Kaastööd sellesse numbrisse saata hiljemalt 15. märtsiks.

„Tuleviku Rajad“ ilmuvad üks kord kuus (välja arvatud juuni, juuli ja august). Tellimishind kr. 2.— kogu õppeaastas, 90 snt. sügispoolaasta, 115 snt. kevadpoolaasta. Üksiknumber — 25 snt. Vastutav tegevtoimetaja: Harald Jänes. Toimetus: Joh. Aavik, O. J. Kiisel, J. Nõmmik, Oskar Parlo, Jaan Roos, Helene Tamverk, Aleksander Vaigla. Väljaandja: Eesti Keskkooliõpetajate Kogu. Toimetuse aadress: Tartu, postkast 102. Talituse aadress: Tallinn, Sakala 19a (end. Väike-Pärnu mnt.). Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Käsikiri saadetakse tagasi, kui selleks on lisatud mark.

SAMA HÄSTI

KUI VÄLISMAA TRÜKIKOJAD VALMISTAB
TEILE IGASUGUST TRÜKITÖÖD
VÖRDLEMISI MÕODUKATE HINDADEGA

O S A Ü H I N G

K. MATTIESENI TRÜKIKODA

TARTU, VALLIKRAAVI 4 * TELEFON 4-80

Uus keskkooli- ja gümnaasiuminoorsoo ajakiri

„TULEVIKU RAJAD“

ilmub käesolevast õppeaastast alates pidevalt. Õppetöö ajal ilmub ajakirja iga kuu üks number järgmiste kuude jooksul: sept., okt., nov., dets., jaan., veebr., märts, apr. ja mai.

Õpilased, vilistlased, õpetajad! Tehke kaastööd „Tuleviku Radadele“!

Aidake kaasa „Tuleviku Radade“ levimisele!

Kaastöö saata „Tuleviku Radade“ toimetusele Tartu, postkast 102. Tellimused ja kuulutused saata talitusele Tallinn, Sakala 19a (end. Väike-Pärnu mnt). Raha maksta posti jooksvale arvele nr. 315.

„Tuleviku Rajad“ maksavad:

sügispoolaasta (4 numbrit) — 90 snt., kevadpoolaasta (5 nr.) — 115 snt., kogu õppeaasta (9 nr.) — 2 kr., üksiknumber — 25 snt.

„Tuleviku Radu“ saab tellida ka igast postkontorist.

Talinnas müügil Kooli Kooperatiivis, Tartus — Ajakirj. kontoris (Rüütli tn.).

K. Mattieseni trükikoda o.-ü., Tartu 1936.